

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tématické plány pro výtvarnou výchovu
Art Lesson Plans
LUCIE FOJTÍKOVÁ

2017

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zuzana Fišerová, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: B AJ-VV (7507R036, 7504R235)

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně za použití literatury uvedené v seznamu literatury.

V Praze, dne

podpis

Děkuji vedoucí své práce Mgr. Zuzaně Fišerové, Ph.D. za veškerou pomoc s mou prací a za ochotu zapojit můj tematický plán do její výuky. Dále děkuji Gymnáziu Jana Keplera, kde jsem se měla možnost za přítomnosti Mgr. Zuzany Fišerové, Ph.D. zapojit do výuky a ověřit tak svůj tematický plán v praxi. Také děkuji ZŠ Letců R.A.F. Nymburk, ZŠ U Stadionu Litoměřice a ZŠ Ostrovní Štětí, za poskytnutí jejich tematických plánů výtvarné výchovy a rozhovorů pro případové studie k mé práci. Děkuji i své rodině, příteli a ostatním přátelům za podporu.

Anotace

Bakalářská práce má výzkumný charakter, zkoumá tematické plány pro výtvarnou výchovu pro žáky nižšího sekundárního vzdělávání. Cílem práce je zmapovat problematiku vzniku podoby a funkce těchto dokumentů, zaměřit se na jejich závaznost, dodržování, užitečnost a soulad se školními vzdělávacími programy. Součástí práce je také návrh vlastního tematického plánu včetně doprovodného deníku o jeho tvorbě a uplatnění. Přínosem této práce je poskytnutí přehledu dané problematiky a interpretace výsledků výzkumné části, která vypovídá o současné situaci v praxi.

Klíčová slova: tematické plány, výtvarná výchova, výzkum, základní škola, ŠVP

Abstract

The bachelor thesis is exploratory in character. It looks into art lesson plans for lower secondary schools. The aim of this thesis is to inform about the topic of the form and the function of these documents, to focus on their effectuality, keeping, usefulness and correspondence with the school educational programmes. The thesis includes a design of my own lesson plan and also an accompanying diary about its creation and usage. The contribution of this thesis is providing of an overview about this field and interpreting of the results of the survey, which is giving information about the current situation in schools.

Key words: lesson plans, art, survey, primary school, school educational programme

Obsah

Úvod	8
1 Teoretická část	9
1.1 Úvod.....	9
1.2 Tematické plány	10
1.2.1 Zařazení mezi kurikulární dokumenty	10
1.2.1.1 Pojem kurikulum	10
1.2.1.2 Hierarchie kurikulárních dokumentů.....	11
1.2.1.3 Rámcový vzdělávací program (RVP)	11
1.2.1.4 Školní vzdělávací program (ŠVP).....	12
1.2.1.5 Tematický plán (TP)	13
1.2.2 Historie kurikulárních dokumentů	13
1.2.3 Důležitost TP	15
1.2.4 Právní předpisy a TP	16
1.3 Tvorba tematických plánů	18
1.3.1 Autor	18
1.3.2 Příprava	19
1.3.3 Podoba	20
1.3.3.1 Koncepce	20
1.3.3.2 Vzhled	20
1.3.4 Obsah	21
1.3.4.1 Časové rozvržení.....	21
1.3.4.2 Témata.....	21
1.3.4.3 Návaznosti na ŠVP a RVP	21
1.3.4.4 Ostatní	22
1.3.5 Aktualizace	22
1.4 Pohled do praxe	23
1.4.1 Jsou učitelé povinni mít TP?	23
1.4.2 Má každý učitel svůj TP?	24
1.4.3 Využívají učitelé VV při výuce TP?	24
1.4.4 Jsou učitelé s TP pro VV spokojeni?	24
1.4.5 Problémy spojené s TP	25
1.4.5.1 Čas na přípravu	25
1.4.5.2 Nekvalifikovanost učitelů	26
1.4.5.3 Nedostatečná kontrola	27
1.5 Závěr	29

2	Výzkumná část – případové studie	30
2.1	Úvod.....	30
2.2	O případových studiích	30
2.2.1	Výzkumné otázky	30
2.2.2	Design případových studií	31
2.2.2.1	Struktura a průběh studií.....	31
2.3	Interpretace výsledků případových studií	32
2.3.1	Kazuistika A	33
2.3.1.1	O škole	33
2.3.1.2	Koncepce TP	33
2.3.1.3	Soulad TP s ŠVP.....	34
2.3.1.4	Vlastní/společný TP	34
2.3.1.5	Aktualizace TP.....	35
2.3.1.6	Dodržování TP.....	35
2.3.1.7	Závěr	36
2.3.2	Kazuistika B	37
2.3.2.1	O škole	37
2.3.2.2	Koncepce TP	37
2.3.2.3	Soulad TP s ŠVP.....	38
2.3.2.4	Vlastní/společný TP	38
2.3.2.5	Aktualizace TP.....	39
2.3.2.6	Dodržování TP.....	39
2.3.2.7	Závěr	40
2.3.3	Kazuistika C	41
2.3.3.1	O škole	41
2.3.3.2	Koncepce TP	41
2.3.3.3	Soulad TP s ŠVP.....	42
2.3.3.4	Vlastní/společný TP	42
2.3.3.5	Aktualizace TP.....	43
2.3.3.6	Dodržování TP.....	43
2.3.3.7	Závěr	44
2.3.4	Shrnutí.....	45
2.4	Závěr	47
3	Výzkumná část – dotazníkové šetření.....	48
3.1	Úvod.....	48
3.2	O šetření.....	48
3.2.1	Výzkumné otázky	48

3.2.2	Design šetření	48
3.2.3	Struktura a průběh šetření.....	49
3.3	Interpretace výsledků šetření	50
3.3.1	Výskyt TP	50
3.3.2	Používání TP	51
3.3.3	Dodržování TP	52
3.3.4	Vlastní/společný TP	53
3.3.5	Užitečnost TP	54
3.3.6	Koncepce TP	55
3.4	Závěr	56
4	Praktická část	57
4.1	Úvod.....	57
4.2	Vlastní tematický plán	58
4.2.1	Koncept TP pro 2. stupeň ZŠ	58
4.2.2	Zpracování TP pro tercii	59
4.2.2.1	Příprava a zpracování	59
4.2.2.2	Deskripce	60
4.2.3	Ověření plánu ve výuce.....	61
4.3	Doprovodný deník.....	62
4.3.1	Vznik TP	62
4.3.2	TP v praxi.....	63
4.3.2.1	Reflexe	64
4.4	Závěr	65
	Závěr	66
	Seznam literatury	67
	Seznam schémat, tabulek a grafů.....	70
	Seznam zkratk	70
	Seznam příloh.....	71

Úvod

Práce se zabývá tematickými plány pro výtvarnou výchovu, což je téma v odborných textech poměrně málo zpracovávané a právě to byl hlavní důvod jeho výběru. V této práci se zaměřuji na základní problémy spojené s tematickými plány, jelikož mě tato problematika jakožto začínajícího učitele velmi zajímá.

Práce má tedy za cíl podat přehled o tematických plánech, ať už teoretický či praktický a informovat o současné situaci.

V první části práce, tedy v teoretické části, jsou řešeny základní otázky týkající se tematických plánů pro výtvarnou výchovu, jako například o jaké dokumenty se jedná a jak vznikají. Nastiňuje se zde také, jak to s používáním takových dokumentů vypadá ve školách.

Ve výzkumné části se potom práce zaměřuje na tematické plány pro výtvarnou výchovu v praxi. Provedla jsem případové studie na třech základních školách, kde se mi podařilo získat tematické plány výtvarné výchovy pro 2. stupeň. V práci porovnávám jejich provedení, jejich soulad se školním vzdělávacím programem, jak moc se skutečně ve výuce tyto dokumenty používají a podobně. Konec této části obsahuje stručný přehled získaných poznatků. K původnímu zkoumání jsem pro rozšíření přehledu uskutečnila navíc ještě dotazníkové šetření.

Praktickou částí bylo vypracování vlastního tematického plánu a jeho částečné ověření ve výuce. K tematickému plánu vznikl také doprovodný deník. Tyto úkoly reflektuje poslední část práce.

1 Teoretická část

1.1 Úvod

Teoretická část práce řeší zásadní otázky spojené s tematickými plány (TP) pro výtvarnou výchovu (VV). Podává přehled o daném tématu a informuje o náležitostech s ním spojených.

První kapitola (1.2) je věnována obecným informacím o tematických plánech. Kapitola druhá (1.3) se zabývá tvorbou TP. Poslední kapitola (1.4) je zaměřená na používání TP v praxi a mapuje problémy, které mohou ve spojitosti s těmito dokumenty nastat.

1.2 Tematické plány

Zaměřím se nejdříve na to, co to vlastně tematické plány jsou. K čemu jsou učitelům dobré? Jsou důležité, nebo jsou jen byrokratickou zátěží?

Tematické plány „...jsou výsledkem více či méně tvořivé práce učitele, který v nich konkretizuje nejen své představy o vyučovacím předmětu, ale také o žákovi, jeho možnostech a schopnostech, o výsledcích procesu výuky a o škole vůbec.“ (Kalhous, 2009, s. 140).

Tematické plány jsou kurikulární dokument, podle kterého během školního roku vede vyučující svou výuku. V TP má vyučující rozepsáno, co by měl (a doufejme, že i bude) se svými žáky během školního roku dělat.

1.2.1 Zařazení mezi kurikulární dokumenty

1.2.1.1 Pojem kurikulum

Nejprve je potřeba objasnit, co znamená pojem kurikulum. Jako vysvětlení uvedu tuto citaci: „Problémy spojené s otázkami, čemu vyučovat a jak výuku organizovat, patří v didaktice k nejpodstatnějším. Řešení jsou závislá na hierarchii funkcí vzdělání školy ve společnosti a na dalších faktorech, které determinují politická rozhodnutí. Řešení celého komplexu problémů v této oblasti je v zahraničí často zahrnováno pod pojmem kurikulum.“ (Kalhous, 2009, s. 132). Jinými slovy, tímto pojmem označujeme obsah vzdělávání.

1.2.1.2 Hierarchie kurikulárních dokumentů

Pro rychlý přehled jsem vytvořila toto schéma, znázorňující systém v současnosti platných kurikulárních dokumentů.

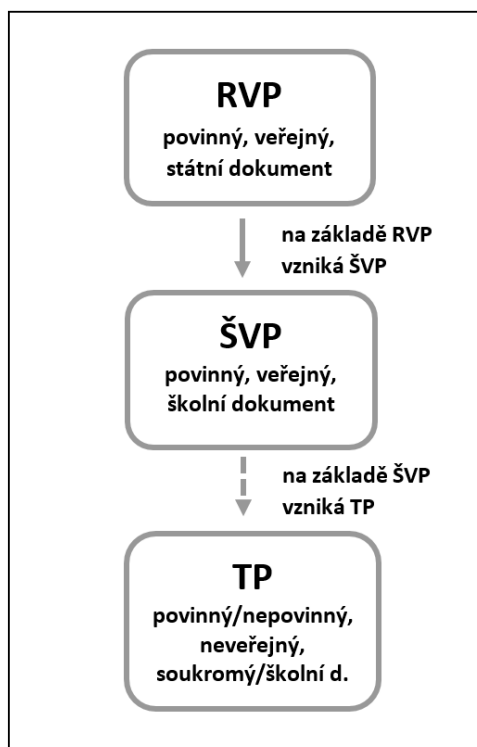

Schéma 1

1.2.1.3 Rámcový vzdělávací program (RVP)

Rámcový vzdělávací program je státní dokument vydaný a aktualizovaný ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Tento dokument je platný od roku 2005 (§ 3 Zákon č. 561/2004 Sb.), ale jeho ověřování na pilotních školách probíhalo už od roku 2002 (Pastorová, 2004, s. 20). „Rámcové vzdělávací programy:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě;
- vycházejí z koncepce společného vzdělávání a celoživotního učení;
- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání;

- *podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.*“ (RVP ZV, 2016, s. 6)

Obsahem RVP je:

- charakteristika vzdělávání (docházka, organizace, hodnocení, zakončení vzdělání),
- pojetí a cíle vzdělávání,
- klíčové kompetence (slouží k osobnímu rozvoji a uplatnění každého člena společnosti – jedná se o kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní),
- vzdělávací oblasti (konkrétní předměty spadají do devíti vzdělávacích oblastí - Výtvarná výchova spadá spolu s Hudební výchovou do oblasti Umění a kultura; každý předmět má zde stanovené výstupy a učivo),
- průřezová témata (okruhy aktuálních problémů současnosti - rozvíjejí zejména postoje a hodnoty žáků),
- rámcový učební plán (stanovuje minimální časovou dotaci konkrétních vzdělávacích oblastí),
- vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných,
- zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu (RVP ZV, 2016, s. 2-3)

1.2.1.4 Školní vzdělávací program (ŠVP)

Školní vzdělávací program je školským dokumentem vydávaným ředitelem konkrétní školy, který je sestavený tak, aby odpovídal RVP. Přestože ŠVP vydá ředitel školy, *„sestavování školního vzdělávacího programu je v ideálním případě společnou prací pedagogického sboru nebo alespoň zástupců předmětových komisí, může ale být dílem užšího vedení školy nebo si její škola může také objednat a nechat vytvořit na míru. Školní vzdělávací plány by však měly být kolektivním dílem pedagogického sboru a výsledkem kolektivních debat o profilaci školy a společných cílech výchovně-vzdělávacího procesu.“* (Kitzbergerová, 52)

Česká školní inspekce v rámci své inspekční činnosti „zjišťuje a hodnotí naplnění školního vzdělávacího programu a jeho soulad s právními předpisy a rámcovým vzdělávacím programem“ (ČŠI ČR, ©2016).

ŠVP musí být přístupný veřejnosti, a to tak, aby se každý zájemce mohl seznámit s jeho obsahem a po případě si z něj pořizovat opisy či výpisy. Je také možné poskytnout jeho kopii (§ 5 Zákon č.561/2004 Sb.).

Obsahem ŠVP jsou:

- identifikační údaje (název, údaje o škole, o zřizovateli, platnost dokumentu),
- charakteristika školy (velikost školy, pedagogický sbor, projekty školy),
- charakteristika ŠVP (zaměření školy, strategie, zabezpečení žáků, začlenění průřezových témat),
- učební plán (vyučovací předměty a jejich časové dotace pro jednotlivé ročníky),
- učební osnovy (charakteristika a obsah jednotlivých předmětů),
- hodnocení žáků a autoevaluace školy. (Charalambidis, 2005)

1.2.1.5 Tematický plán (TP)

Na základě ŠVP potom vznikají tematické plány. TP je soukromý dokument formulující průběh vyučování během školního roku. Učitel nemá povinnost ho ukazovat veřejnosti, například rodičům. „Zatímco školní vzdělávací program je dokument veřejný a měl by být volně přístupný, tematické plány slouží vnitřnímu chodu školy a vyučujícím.“ (Kitzbergerová, 2014, s. 53).

1.2.2 Historie kurikulárních dokumentů

Výše popsané kurikulární dokumenty a jejich podoba, jsou záležitostí současného školství. Tento systém tu nebyl vždy. Kurikulární dokumenty procházely v průběhu času různými změnami. Následující podkapitola je o tom, jak vypadala situace v minulosti a jak se v průběhu let změnila.

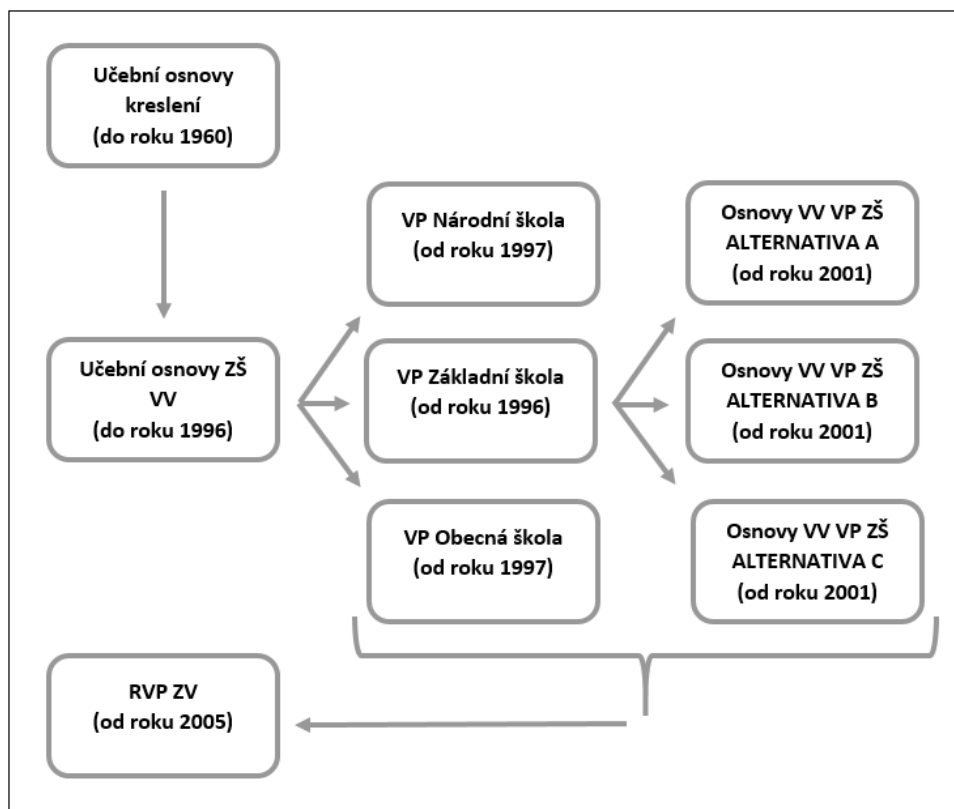

Schéma 2

Pro přehled jsem vytvořila jednoduché schéma, znázorňující kdy u nás platily které kurikulární dokumenty (Fišerová, 2015, s. 36). Verze dokumentů bývaly samozřejmě v různých časových intervalech aktualizovány. Ze schématu vyplývá, že do roku 1960 platily pro české školství Učební osnovy kreslení (v té době nebyl předmět výtvarná výchova, ale předmět s názvem kreslení). Do roku 1996 se učilo podle jednotných Učebních osnov ZŠ VV. Od roku 1996 byl platný dokument VP (vzdělávací program) Základní škola a o rok později byl platný i VP Národní škola a VP Obecná škola. V roce 2001 vznikly tři alternativy osnov VV pro VP Základní škola. Systém, který u nás funguje nyní, sjednocuje všechny předchozí alternativy a je platný od roku 2005 – školy se řídí podle RVP a dělají si své ŠVP, na jejichž základě si potom vyučující dělají TP.

„Z historického vývoje je ve výtvarné výchově vidět postupný výrazný nárůst volitelnosti konkrétních obsahů i realizačních prostředků, a to už od 60. let i míru obecnosti formulací.“ (Fišerová, 2015, s. 42). Vzhledem k faktu, že je dnes výtvarná výchova ve vzdělávacích programech uchopena velmi obecně, si myslím, že by bylo vhodné, kdyby měl každý učitel vypracovaný tematický plán, kterým by řídil svou výuku.

1.2.3 Důležitost TP

Jedním z důvodů, proč jsou TP pro VV důležité, je to, že vyučující běžně nemají k dispozici jiný dokument nebo pomůcku, kterou by se mohli řídit při plánování výuky – „pro většinu naukových předmětů, ale i TV a HV, mají k dispozici pro každý ročník učebnice, v níž jsou tematické celky učiva uvedeny a rozpracovány, ale také ‚chronologicky‘ řazené. Ve výtvarné výchově, kde je obtížnější určit posloupnost úkolů, tzn. rozpoznat či odhadnout, ‚kde začít‘, co je tím ‚nejjednodušším‘, však takovou oporu v učebnici nemají“ (Hazuková, 2003, s. 11).

Dalším důvodem, proč je TP ve výtvarné výchově potřeba, je i fakt, že na rozdíl od naukových předmětů, v RVP není učivo pro VV rozepsané konkrétně. Jako příklad uvedu část učiva z RVP pro předmět matematika pro 2. stupeň ZŠ:

- „dělitelnost přirozených čísel – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti
- celá čísla – čísla navzájem opačná, číselná osa
- desetinná čísla, zlomky – rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě; převrácené číslo, smíšené číslo, složený zlomek
- poměr – měřítko, úměra, trojčlenka
- procenta – procento, promile; základ, procentová část, počet procent; jednoduché úrokování
- mocniny a odmocniny – druhá mocnina a odmocnina
- výrazy – číselný výraz a jeho hodnota; proměnná, výrazy s proměnnými, mnohočleny
- rovnice – lineární rovnice, soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými“ (RVP ZV, 2016, s. 35).

Z takto rozepsaného učiva je evidentní, co by měl učitel s žáky dělat. Na něm je jen rozvrhnout si kdy a jak bude dané učivo učit, ale k tomu mu jsou často velmi nápomocné učebnice. Pro porovnání se teď podíváme na část učiva z RVP pro 2. stupeň VV:

„ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- *prvky vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury; vztahy a uspořádání prvků v ploše, objemu, prostoru a v časovém průběhu (podobnost, kontrast, rytmus, dynamické proměny, struktura), ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření*
- *uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné, plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření*
- *reflexe a vztahy zrakového vnímání ke vnímání ostatními smysly – vědomé vnímání a uplatnění mimovizuálních podnětů při vlastní tvorbě; reflexe ostatních uměleckých druhů (hudebních, dramatických)*
- *smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film, tiskoviny, televize, elektronická média, reklama; výběr, kombinace a variace ve vlastní tvorbě“ (RVP ZV, 2016, s. 89).*

Z tohoto porovnání vyplývá, že pro učitele VV je jistě složitější vymyslet, co bude s žáky o hodinách dělat, jelikož z RVP to není na první pohled zcela jasné a konkrétní úkoly si musí učitelé formulovat sami.

Pro výuku VV je učitelům dána jistá svoboda. S tou je však nutno zacházet s rozvahou, jelikož se svobodou se pojí odpovědnost. V případě, kdy učitel nemá vypracovaný TP nebo se jím neřídí, může být výuka chaotická a nevést tam, kam by měla vést. Tematický plán tedy slouží učitelům ke kvalitnější, promyšlené výuce, která splňuje požadavky RVP.

1.2.4 Právní předpisy a TP

I když jsou tematické plány pro výtvarnou výchovu velmi důležité, nejsou povinné (ani TP pro jakýkoliv jiný předmět). Může se stát, že je vyžaduje ředitel školy – v takovém případě jsou potom učitelé povinni se TP řídit nebo je i zpracovávat (záleží na konkrétním požadavku ředitele). Právní předpisy ovšem jejich zpracovávání ani dodržování nevyžadují.

Zjišťovala jsem, zda jsou TP povinným dokumentem a nemohla jsem najít žádnou vyhlášku, která by stanovila jejich povinnost nebo by definovala náležitosti spojené s jejich tvorbou. Nikde nebylo přesně dané, jak má takový dokument vypadat, co má obsahovat a jak často má být aktualizován.

„Na světlo se obvykle dostává pouze v případě, že školu navštíví inspekce“ (Kitzbergerová, 2014, s. 53). V praxi TP údajně kontroluje Česká školní inspekce (ČŠI) – jak ale může kontrolovat dokument, který není povinný? Ačkoliv se to zdá absurdní, skutečně tomu tak je. Prohlédla jsem registr inspekčních zpráv, zaměřila jsem se pouze na inspekční činnost ve školách, ve kterých jsem prováděla případové studie pro výzkumnou část mé práce, a opravdu jsem našla záznam o kontrole tematických plánů - *„Seznam písemností, o které se inspekční zjištění opírá: ... 2. Roční tematické plány platné ve školním roce 2014/2015“* (Inspekční zpráva čj. ČŠI-01261/08-06). Z toho plyne, že povinné tedy jsou, jak jinak by mohla ČŠI kontrolovat dodržování něčeho, co vlastně nikdo dělat nemusí?

Ředitel jedné ze škol, které jsem zkoumala, mě informoval, že tematické plány skutečně nepatří mezi povinné dokumenty a je to pouze praktický dokument pro učitele (příloha č. 4). Načež jsem pro jistotu ještě napsala České školní inspekci i Ministerstvu školství dotaz, jak to tedy s povinností tematických plánů skutečně je. Odpověď mi přišla pouze od ČŠI, a to: *„právními předpisy skutečně stanoveno není. Školy vychází ze školního vzdělávacího programu zpracovaného podle rámcového vzdělávacího programu. Učitelé si zpravidla ještě podrobněji rozepisují do tematických plánů, to však není stanoveno právními předpisy.“* (příloha č. 1).

Tudíž tematické plány povinné skutečně nejsou a důvod proč ČŠI kontroluje dokument, který není vůbec povinný, zůstává neobjasněný.

1.3 Tvorba tematických plánů

V ideálním případě by si měl každý pedagog sám vytvořit svůj vlastní tematický plán, a to pro každý ročník, ve kterém učí. Při jeho tvorbě by měl dodržovat určité náležitosti a snažit se vytvořit plán pro co nejkvalitnější výuku. Takový plán by potom měl na začátku každého školního roku aktualizovat (Kitzbergerová, 2014, s. 53).

Tato kapitola obsahuje informace o tom, kdo by měl tvořit tematické plány, jak by se na jeho tvorbu měl připravit, jak by potom měl plán vypadat, co by měl obsahovat a proč by ho učitelé měli aktualizovat.

1.3.1 Autor

Jsem přesvědčena, že každý učitel by měl být autorem TP pro svou vlastní výuku. Hlavní výhodou samostatné tvorby je, že si každý může udělat pro výuku takový program, jaký je právě jemu blízký a jaký zvládne učit nejefektivnějším způsobem. Ne každému totiž vyhovuje to samé, učitelé mohou mít různé pojetí výuky. Například Karla Brücknerová (2011) hovoří ve své knize o čtyřech koncepcích výtvarné výchovy – výtvarná výchova jako manufaktura (za pečlivostí a jistotou), škola (za dovednostmi a výtvarnem), hřiště (za hrou a spontánností), ateliér (za výrazem a uměním). Každému učiteli zkrátka vyhovuje pracovat jiným způsobem - pečlivěji či uvolněněji, plánovaněji či spontánněji, praktičtěji či umělečtěji. Nemůžeme však s jistotou objektivně říci, že nějaké pojetí by bylo horší než jiné.

Navíc, RVP nabízí učitelům při výuce VV volnost ve volbě prostředků, a tak by jí učitelé měli mít možnost využít. V případech, kde je na školách jeden tematický plán pro všechny učitele, lehce ztrácí v RVP takovéto pojetí smysl.

V tom, že by si měl každý pedagog vypracovat svůj tematický plán sám, by se mnou jistě spousta učitelů souhlasilo, ačkoliv se to může jevit, jako spousta práce navíc. V odborných publikacích jsou na toto téma k přečtení různé názory:

- *„Vyučující si v něm sám určuje, čemu a v jaké míře se budou jeho žáci v průběhu školního roku věnovat a jaké metody bude využívat. Proto není šťastným řešením vytváření společných tematických plánů pro všechny*

vyučující téhož ročníku, jakkoli to zdánlivě usnadňuje práci.“ (Kitzbergerová, 2014, s. 53)

- *„Tematický plán učiva je důležitým dokumentem zvláště v současné době, kdy učitelé mají jistou volnost při rozhodování o obsahu učiva, či dokonce formulují obsahy zcela nových předmětů, které si nechávají akreditovat ministerstvem školství. Proto by měl být spíše výsledkem spolupráce vyučujících a měl by podléhat schválení ředitelem školy,“ (Kalhous, 2009, s. 357)*

Poté co si pedagog (či skupina pedagogů) vytvoří svůj vlastní tematický plán, je ještě nezbytně nutné odevzdat ho ke schválení řediteli školy, který je za výuku odpovědný.

1.3.2 Příprava

Při tvorbě tematického plánu by měl učitel dodržovat určité zásady. Měl by:

- *dbát na střídání různých typů a podob výtvarných činností a úkolů tak, aby se mohly rozvíjet všechny žádoucí dispozice žáků, uplatnily se i jejich individuální typologické předpoklady*
- *počítat s aktuálními zážitky a zájmy žáků, roční dobou, učivem ostatních vyučovacích předmětů, materiálním a technickým zajištěním činnosti, již vytvořenými předpoklady žáků pro realizaci plánovaných úkolů*
- *vytvořit z řady různých druhů výtvarných činností a jejich konkrétních podob systém, který by mohli žáci sledovat a pochopit*
- *být schopen reagovat na aktuální podmínky a plán případně změnit, těžit i z náhody, tzn. zpracovat a uvést do tohoto systému nečekané situace a podněty pro činnosti ve výtvarné výchově a z nich plynoucí poznatky, zážitky, zkušenosti, představy, dovednosti žáků. (Hazuková, 2003, s. 9)*

Co by učitel určitě neměl zapomenout vzít v potaz, je také hodinová dotace výtvarné výchovy. Není ani od věci vzít si konkrétní harmonogram školního roku a spočítat si, kolik hodin má celkově v následujícím školním roce proběhnout.

Tematický plán musí také samozřejmě korespondovat s ŠVP.

Držet se všech zmíněných bodů při plánování tematických plánů je bez pochyby obtížné, ovšem není to nemožné. Pokud to učitel zvládne, má tematický plán, podle kterého může vést kvalitní výuku výtvarné výchovy. Je ovšem nezbytně nutné, aby si každý učitel takovou přípravu důkladně promyslel a držel se jí při tvoření samotného obsahu tematického plánu.

1.3.3 Podoba

Jakou má mít tematický plán podobu, není nikde uvedeno. Ředitel školy ovšem často určité podmínky stanoví (příklady z praxe obsahuje výzkumná část práce). Pokud ředitel žádné podmínky neurčí, má učitel spoustu možností, jak plán sestavit.

1.3.3.1 Koncepce

Tematický plán může být pojat opravdu různorodě. Existují různé koncepce TP. Může být sestaven podle:

- ročních období (na jaře dělají žáci květiny, v zimě sněhuláky, apod.),
- technik (žáci si během roku zkouší různé techniky, řazené obvykle podle obtížnosti),
- dějin umění (žáci se učí o uměleckých slozích a jejich výtvořích s nimi určitým způsobem souvisí),
- výstav (žáci během roku navštíví několik výstav, na jejichž základě tvoří vlastní díla),
- výtvarných řad (propojení několika výtvarných řad),
- návaznosti na jiné předměty (například kreslí savce, když je právě berou v přírodopisu),

nebo zkrátka podle čehokoliv, co učitele napadne a dává mu to jistý smysl.

1.3.3.2 Vzhled

Vzhled tematického plánu může být také velmi různý. Může být rozložený na výšku stránky i na šířku. Písmo a jeho velikost jsou samozřejmě také libovolné. Celý plán jednoho

ročníku zabere většinou jednu stranu, ale může být i delší. Většina TP vzniká v programu Excel, jelikož plán mívá běžně podobu tabulky.

1.3.4 Obsah

Co všechno bude tematický plán obsahovat, záleží většinou na vedení školy. Obsahy TP bývají poměrně odlišné. Důležitý obsah tvoří zejména časové rozvržení, témata, návaznosti na ŠVP a RVP.

1.3.4.1 Časové rozvržení

Pokud je to možné, časové rozvržení by si měl učitel zpracovat tak, jak to jemu samotnému vyhovuje, čeho je schopen se řídit. TP může být rozdělen na pololetí, na úseky po několika měsících, na měsíce, ale i na týdny.

Rozhodně je lepší vyhnout se zcela konkrétnímu plánování, jelikož je v praxi velmi těžké dodržet přesný harmonogram. Učitel musí počítat s tím, že některé hodiny mohou být zrušeny a celý plán se tak posune.

1.3.4.2 Témata

Dále by měl učitel stanovit, jakým tématům či tematickým celkům se chce ve výuce věnovat. Ideální je, když se nad tím učitel zamyslí v rozsahu celého období, po které danou třídu učí. Například pokud učí všechny třídy 2. stupně ZŠ, je dobré se zamyslet nad tím, co chce s žáky dělat celkově od 6. do 9. třídy. To dodá jeho výuce systematičnost a pro žáky se tak může zvýšit přínos tohoto předmětu.

1.3.4.3 Návaznosti na ŠVP a RVP

Do tematického plánu je také dobré doplnit, čím se dané téma dotýká požadavků ukotvených v ŠVP (např. učivo, metody, výstupy, cíle). Tvůrce tematického plánu by také neměl opomenout RVP, tudíž je vhodné uvést i jaká průřezová téma ve výuce aplikuje a jaké klíčové kompetence se snaží rozvíjet (jak a kdy).

1.3.4.4 Ostatní

Dalšími náležitostmi, které je možné napsat do tematického plánu, jsou třeba také konkrétní náměty a techniky (tedy co přesně budou žáci dělat), speciální události (např. výstavy), pomůcky (které budou žáci potřebovat), hodnocení (jak přesně hodnotíme a co hodnotíme ve VV), různé poznámky a zkrátka všechno, co danému pedagogovi přijde důležité a podle čeho chce vést svou výuku.

Jak už je však zmíněno výše, není dobré psát tematický plán příliš konkrétně, jelikož je pak složité dodržet přesně vše, co je v něm stanoveno. „*Nepraktické a ve vztahu k obsahu RVP i nesprávné je uvádět v tematickém plánu výčet zcela konkrétních výstupů (výsledků práce žáků).*“ (Kitzbergerová, 2014, s. 54).

1.3.5 Aktualizace

Tematický plán by měl být aktualizován na začátku každého školního roku (Kitzbergerová, 2014, s. 53). Důvodů pro potřebu aktualizace může být hned několik. Může se ukázat, že některé části potřebují:

- doladit nebo opravit
- předělat dle potřeb jiných žáků (protože třeba plán, který fungoval v 8.A ve školním roce 2016/2017 nemusí fungovat v 8.A v následujícím roce, kde budou zcela jiní žáci)
- předělat podle aktuální situace ve světě

Kromě toho může také MŠMT vydat pokyn k úpravě ŠVP (nebo si škola upraví ŠVP sama od sebe z určitého důvodu) a potom je třeba samozřejmě předělat také tematický plán tak, aby byl v souladu s novým zněním. Taková situace nastala například minulý rok, kdy byl aktualizován RVP – „*Běžné základní školy uvedou své školní programy do souladu s upraveným RVP ZV do 1. 9. 2016.*“ (MŠMT ČR, ©2013).

1.4 Pohled do praxe

Jak se tvoří tematické plány, jak vypadají v praxi a jak jsou používány, je většinou zcela rozdílné od toho, jak by to mělo v ideálním případě být. Ačkoliv je role tematických plánů pro výuku podstatná, často jejich tvorbě není věnováno dostatečné úsilí. „*Tematický plán je po odevzdání vedení školy založen v tištěné i elektronické podobě do příslušných složek, kde odpočívá až začátku následujícího školního roku, kdy je nahrazen další recyklovanou verzí s novým datem vzniku.*“ (Kitzbergerová, 2014, s. 53)

V této kapitole pouze nastíním, jak je to v praxi s touto problematikou, jelikož mému vlastnímu výzkumu na toto téma je věnována celá druhá část práce.

Opřu se zde zejména o výzkum doktorky Heleny Hazukové, který byl zaměřen na učitele primárního stupně a byl publikován v časopisu *Výtvarná výchova* (4/2003). Je třeba ovšem upozornit na to, že tento výzkum byl zveřejněn v roce 2003, což bylo před 14 lety, takže se situace mohla více či méně změnit.

1.4.1 Jsou učitelé povinni mít TP?

To, do jaké míry jsou tematické plány povinným dokumentem, jsem již řešila. Jak je to ale doopravdy, kolik učitelů skutečně muselo mít povinně tematický plán?

Z dotazníkového šetření doktorky Hazukové vyplývá, že povinně zpracovalo tematické plány 80 % z dotazovaných respondentů. To v tomto případě bylo 56 učitelů z celkových 70 dotazovaných. To se zdá být poměrně velké množství. Vezmeme-li ovšem v potaz důležitost tematických plánů pro výuku, 80 % není hodně, spíše málo.

Podstatně smutnějším výsledkem zmíněného dotazníkového šetření je ovšem fakt, že pouze 5 ze 70 dotazovaných učitelů, by si dělalo tematické plány dobrovolně, z vlastního rozhodnutí.

Je však třeba dodat, že v roce 2003, kdy byl výzkum prováděn, byl systém kurikulárních dokumentů odlišný od systému, který máme dnes. RVP ještě nebyl platný a výuka byla založena na učebních osnovách (viz kapitola 1.2.2).

1.4.2 Má každý učitel svůj TP?

„Jednotnou formu pro všechny vyučující na primárním stupni školy a všechny předměty používá 9 respondentů (12,8 %). Na některých školách je forma TP „předepsaná“. Většina zkoumaného vzorku učitelů (61, tj. 87,2 %) však může použít formu vlastní.“ (Hazuková, 2003, s. 9).

Úplně každý učitel svůj vlastní TP tedy zpracovaný neměl. Je ovšem velmi pozitivní, že naprostá většina ano. Nebo ne? Doktorka Hazuková poukazuje pouze na to, že většina učitelů „může“ mít vlastní TP, netvrdí, že by ho skutečně měli. Předpokládejme ale, že tomu tak alespoň ve většině případů bylo.

1.4.3 Využívají učitelé VV při výuce TP?

Tuto otázku považuji za nejzajímavější, jelikož podává přehled o tom, do jaké míry jsou TP skutečně v praxi využívány.

Dle výzkumu (opět při celkových 70 dotazovaných respondentů) je pravidelně využívalo 22 pedagogů, občas 40 pedagogů, téměř nikdy 6 pedagogů a vůbec nikdy jeden pedagog.

Proč nejvíce učitelů uvedlo možnost „občas“? Zřejmě z toho důvodu, že se snaží vést výuku podle TP, jenže vše nejde vždy podle plánu, a tak je třeba reagovat na různé podněty a výuku tomu v dané situaci uzpůsobit. Dalším důvodem například může být, že jelikož často není dodržování striktně vyžadováno, učitelé mohou s žáky dělat to, co se jim zrovna chce a hodí a do TP se kouknou až ve chvíli, kdy potřebují inspiraci. Nebo se může jednat o zkušeného učitele, který vede výuku každý rok podobným způsobem a necítí potřebu koukat se do TP. Různých důvodů bychom mohli samozřejmě nalézt spoustu.

1.4.4 Jsou učitelé s TP pro VV spokojeni?

Poslední otázka, kterou bych z dotazníkového šetření doktorky Hazukové chtěla uvést v mé práci, je právě otázka spokojenosti učitelů s tehdejšími současným systémem plánování výuky.

44 ze 70 učitelů by zvolilo jinou formu než TP. 24 by bylo pro krátkodobější plánování, tedy ne celoroční, jak je tomu nyní, ale většina z těchto respondentů by byla pro měsíční plánování, tematické řady a projekty. 20 učitelů nevedlo konkrétnější představu o jiném typu plánování.

Tudíž pouze 20 učitelů ze 70 bylo možná se současným systémem spokojeno. Ani to však není jisté, jelikož to, že nevedli konkrétnější představu, nemusí vůbec znamenat, že by byli se současnou situací spokojeni. Spokojenost pedagogů s plánováním výuky pomocí TP je tedy poměrně mizivá.

TP jsou ale stále dokumentem, kterým by se učitelé měli být schopni řídit při své výuce, nehledě na to, jestli s takovým systémem souhlasí či nikoliv. Fakt, že spousta učitelů by uvítala krátkodobější plánování, navíc nevylučuje používání tematických plánů. Učitelé si mohou sestavit tematický plán velmi obecně a potom si, pokud chtějí plánovat měsíčně, mohou každý měsíc pro sebe naplánovat konkrétnější učivo.

1.4.5 Problémy spojené s TP

To, jaký funguje v současném školství systém kurikulárních dokumentů, může být pro někoho vyhovující a pro druhého ne. Ve výtvarné výchově mají dnes učitelé opravdu spoustu možností jak vést výuku a ne každý se s tím dokáže vypořádat tak, aby byl schopný poskytnout žákům kvalitní výuku. Pro někoho je tvorba a dodržování TP obtížná a spojená s různými problémy.

1.4.5.1 Čas na přípravu

Pravděpodobně nejčastějším problémem, se kterým se můžeme setkat, je, že učitel nemá dost času na tvorbu tematických plánů, nebo to alespoň tvrdí. Zajisté, tvorba TP je časově náročná záležitost, ovšem neměl by s časově náročnou přípravou na výuku každý vyučující počítat?

Pedagog, který učí na ZŠ na plný úvazek, neučí ve spoustě případů pouze výtvarnou výchovu, ale také ještě další předmět, na který má (doufejme) aprobaci. Neučí také jen jednu třídu, nýbrž několik. Vzhledem k tomu, že musí mít TP pro každý předmět a každou třídu, čeká ho tvorba například deseti TP, a to opravdu není málo.

Právě toto bývá příčinou toho, že učitelé využívají společné TP, že si TP netvoří sami, že TP neaktualizují obsahově (ale pouze přepisují datum). Tyto problémy související s nedostatkem času ale nemusí být nezbytně nutné.

Existují učitelé, kteří TP tvořit zvládají, i když jich není mnoho. Navíc, tvorba TP je něco, co by měli učitelé dělat hned při nástupu do profese. A pokud to udělají, bude se jim celý školní rok lépe a kvalitněji učit. Před začátkem dalšího roku hold budou muset opět obětovat nějaký čas na jejich důkladnou aktualizaci, při čemž na ně ale čeká stejná odměna jako minule – celý školní rok pro ně bude „pohodlnější“.

Nemyslím si, že tvorba TP je něco, co by se časově nedalo zvládnout. Samozřejmě, že je to náročné, ale s ohledem na pracovní dobu a volno, které učitelé mají, se to rozhodně s trochou odhodlání zvládnout dá.

1.4.5.2 Nekvalifikovanost učitelů

Nekvalifikovanost učitelů je dalším problémem, který vede k nedostatečnému zájmu o TP a o výuku VV celkově. Výtvarná výchova zatím stále zůstává předmětem, kde se můžeme setkat s vyučujícími bez odborné aproby. V této podkapitole vycházím kromě ze svých zkušeností také z přednášek docentky Marie Fulkové.

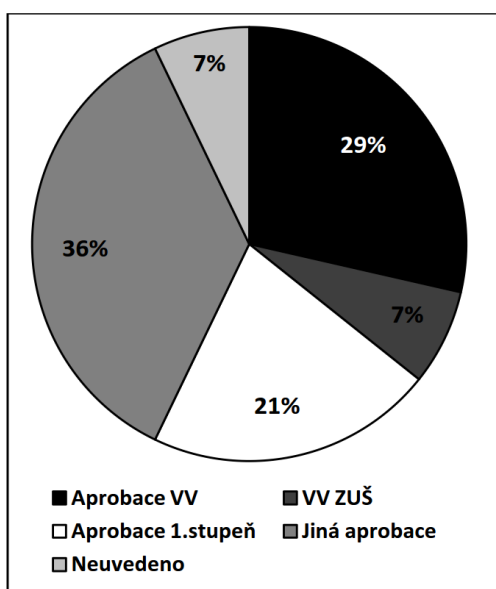
Jak je možné, že je výtvarná výchova často bez kvalifikovaného učitele? Jako odpověď uvedu následující příklad: Učitel matematiky na 2. stupni ZŠ nemůže jít v žádném případě učit německý jazyk, když němčinu vůbec neumí. Představa, že by německý jazyk učil, je zcela absurdní. Ovšem když učitel matematiky někdo nabídne, aby učil výtvarnou výchovu, může se stát, že učitel bez jakéhokoliv vztahu k výtvarnému umění, odpoví „proč ne, zvládnou jim říct ať nakreslej jablko nebo ať vystřihnou z papíru vločku“. Taková situace zní pro kvalifikované učitele výtvarné výchovy sice také absurdně, ale nezní to tak pro spoustu učitelů jiných předmětů a laickou veřejnost obecně.

I když se v dnešní době dbá stále více na to, aby byli učitelé kvalifikovaní, můžeme se stále setkat s případy, kdy tomu tak není. Právě výtvarnou výchovu několik nekvalifikovaných učitelů bez pochyby vyučuje, jelikož je spousta lidí, kteří na tento předmět koukají jako na předmět, který „zvládne učit každý“. Mě samotné se několikrát

stalo, že když jsem někomu řekla, že studuji pedagogiku výtvarné výchovy, byla mi položena otázka typu „a co se na tom jako dá učit? Ukázat dětem jak se držejí nůžky zvládne každé“.

V případě, kdy se stane, že VV skutečně vyučuje pedagog bez odborné aproby, jeho výuka tomu pravděpodobně bude odpovídat. Takovému učiteli nemusí přijít důležité mít ve výuce VV nějaký systém, pouze dává žákům úkoly, které je baví a můžou si u nich odpočinout od učení. Připravit takový úkol samozřejmě není nijak vyčerpávající, pokud vůbec učitel provádí alespoň nějakou přípravu.

Jako ilustraci toho, že se ve VV můžeme setkat s nekvalifikovanými učiteli, přikládám Graf 1 (Fišerová, 2015, s. 74), zobrazující aprobu učitelů VV.

Graf 1

Doufám ale, že vzhledem k současným nárokům na pedagogické vzdělání se tato situace časem zlepší a v ideálním případě tento problém zcela zmizí.

1.4.5.3 Nedostatečná kontrola

Hlavní problém, který stojí za nedostatečnou přípravou TP, je bezesporu ten, že nejsou striktně kontrolované náležitosti jako vlastní tvorba TP, jeho aktualizace a jeho dodržování. Vzhledem k tomu, že TP nejsou vyžadované právními předpisy, tedy nejsou povinné, je jen na ředitelích škol, jak budou přistupovat k TP a jak striktní podmínky budou učitelé mít.

Domnívám se, že nejlepším řešením tohoto problému by bylo ustanovení vyhlášky, která by přesně formulovala požadavky na tvorbu a zacházení s TP. Česká školní inspekce by potom měla za úkol toto dodržování kontrolovat. To by bez pochyby donutilo učitele více se o tyto dokumenty zajímat a brát je vážněji. Je mezi námi totiž spousta lidí, kteří dělají v zaměstnání jen to, co se musí, co někdo přísně kontroluje a ani o trochu více. Takže proč by potom měli tvořit TP a připravovat se tím o čas, když to vlastně teoreticky není vůbec potřeba, tudíž je to naprosto zbytečná činnost (takový přístup je samozřejmě špatný).

1.5 Závěr

Teoretická část této práce se zabývá různými otázkami, na které podává odpovědi. Ne na všechny z nich bylo jednoduché odpověď nalézt, ale troufám si říct, že práce objasňuje opravdu širokou škálu otázek, které se vztahují k tematickým plánům pro VV.

V první kapitole (1.2), která obsahuje základní informace o tematických plánech, se mohl čtenář této práce dozvědět k čemu učitelům TP vůbec slouží, jak je to s jinými dokumenty ve školství (nejen nyní, ale i jak to bylo v minulosti) a také jak je to s právními předpisy určující povinnost TP.

Druhá kapitola (1.3) obsahuje v podstatě jakýsi návod, jak vytvořit vlastní tematický plán. Jestli si ho má učitel tvořit sám, nad čím by se měl zamyslet, než začne plán tvořit, jak by měl plán vypadat, co by měl obsahovat a jak často by měl být aktualizovaný.

Kapitola poslední (1.4) se zabývá otázkami používání TP v praxi. Jak moc jsou učitelé povinni mít TP, jestli mývá každý svůj, jak hodně ho využívá, jestli jsou učitelé s TP spokojeni či nikoliv a v poslední řadě se zaměřuje na problémy s TP spojené. Poslední kapitola čerpá do velké míry z výzkumu doktorky Hazukové a z menší části také z mých osobních úvah a zkušeností. Můj vlastní výzkum o tom, jak je to s tematickými plány v praxi, reflektuje následující část této práce.

2 Výzkumná část – případové studie

2.1 Úvod

Tato část uvádí tři případové studie, zkoumající tematické plány pro VV na druhých stupních třech základních škol. Případová studie neboli kazuistika je „*detailní studium jednoho nebo několika málo případů, jimiž se snažíme zachytit složitost případu a popsat vztahy v jejich celistvosti. Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům*“ (Hendl, 2005, s. 104).

Kazuistiky mají za cíl podívat se na TP v praxi a analyzovat jejich reálnou podobu a funkci. Řeší různé otázky spojované s touto tematikou, jejichž výčet můžeme vidět níže. Každý ze tří zkoumaných TP má svou vlastní podkapitolu, s tím, že před závěrem kapitoly o těchto případových studiích je poskytnut celkový přehled získaných informací, zpracovaný do tabulky.

Provedla jsem ještě dotazníkové šetření, které je řešeno podstatně jednodušeji a obecněji, jen pro získání přehledu, jak se má situace s TP také na jiných školách. O dotazníkovém šetření je řeč až v druhé výzkumné části práce.

2.2 O případových studiích

Studie řeší výzkumné otázky týkající se tří TP různých základních škol.

2.2.1 Výzkumné otázky

- Jak je plán koncipovaný?
- Jak odpovídá ŠVP?
- Jak často je aktualizován?
- Má každý učitel svůj TP nebo je společný?
- Do jaké míry se ho učitel drží?

2.2.2 Design případových studií

V rámci kazuistik jsem získala potřebné tematické plány a provedla polostrukturovaný rozhovor s vyučujícími VV (v jednom z případů s ředitelem ZŠ). Polostrukturovaný rozhovor „vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek“ (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 160). Rozhovor byl založen zejména na výzkumných otázkách. Během rozhovoru jsem si zapisovala výpovědi učitelů, jelikož „provádíme-li zápis během interview, snížíme tím riziko zkreslení výsledků vlivem zapomínání“ (Chráska, 2016, s. 178). Poté jsem zanalyzovala získané TP a na základě rozhovorů došla k určitým výsledkům, publikovaným v následující kapitole mé práce (2.3). Transkripce rozhovorů jsou v příloze práce (č. 2-4).

2.2.2.1 Struktura a průběh studií

- stanovení cíle studií
- formulace výzkumných otázek
- výběr výzkumného vzorku
- kontaktování konkrétních škol
- sběr dat – stažení ŠVP daných škol z internetu
- sběr dat – získání tematických plánů od učitelů
- sběr dat – rozhovor s učiteli
- analýza tematických plánů (s ohledem na dané ŠVP a výpovědi učitelů)
- interpretace získaných poznatků
- porovnání získaných poznatků

2.3 Interpretace výsledků případových studií

K interpretaci výsledků užívám z důvodu zachování anonymity škol a učitelů abecední označení, tedy u kazuistiky A – škola A, učitel A, tematický plán A (u dalších potom písmena B, C).

Zkoumané tematické plány, důležité části ŠVP a transkripce rozhovorů jsou obsaženy v přílohách práce (příloha č. 2–10).

Původním cílem případových studií bylo prozkoumat TP VV pro 8. třídu ZŠ. Nakonec jsem získala od každé ze škol TP pro celý druhý stupeň (na škole B navíc ani samostatný plán pro 8. třídu vůbec neexistuje). Z tohoto důvodu zkoumám kompletní TP pro 2. stupeň VV. Jelikož můj vlastní TP, který je součástí praktické části práce, je vytvořen pro 8. třídu ZŠ, zaměřím se v případech, kdy je potřeba bližší pohled na TP, primárně na tento ročník.

2.3.1 Kazuistika A

Kompletní TP pro 2. stupeň VV je přílohou č. 5. Úryvek z ŠVP, potřebný ke komparaci s TP, je označen jako příloha č. 8 (celý ŠVP je dostupný na přiloženém CD). Příloha č. 2 obsahuje transkripci rozhovoru, ze kterého zkoumání tematického plánu A vychází.

2.3.1.1 O škole

Škola A se nachází ve městě s celkovým počtem obyvatel cca 15 000 je umístěna u kraje města, mezi dvěma sídlišti. Jedná se o běžnou státní základní školu, fungující od roku 1976. Každý ročník otevírá vždy 2-3 paralelní třídy, podle aktuální potřeby. Celkem je na škole vždy přibližně 500–600 žáků. Součástí školy je také školní jídelna, družina a tři mateřské školy.

Žáci 2. stupně této školy mají celkovou hodinovou dotaci VV stanovenou na 5 hodin – 2 hodiny týdně v 6. třídě, ve vyšších ročnících po 1 hodině VV týdně.

2.3.1.2 Koncepce TP

Obsahem TP školy A je tematická oblast, učivo, průřezová témata, očekávané výstupy, mezipředmětové vztahy a poznámky. Plán je rozdělen po měsících (září–červen), každý měsíc obsahuje jednu tematickou oblast a vždy rozdílné množství daného učiva. TP je vytvořen pro každou třídu 2. stupně ZŠ zvlášť, s tím, že každý TP je rozložen na dvě strany formátu A4.

Koncepce TP je do jisté míry postavena na dějinách umění, jelikož v TP pro 6. třídu se chronologicky objevují témata: pravěké umění, umění egypta, řecké umění, umění říma. V 7. třídě se žáci z dějin umění učí: románské umění, gotické umění, renesance v umění. V 8. ročníku je to: umění baroka a rokoka, umění klasicismu, umění romantismu, realismus v umění, impresionismus. V posledním ročníku ZŠ potom: secese, fauvismus, kubismus, abstraktní umění, futurismus, surrealismus, konstruktivismus.

V učivu se ovšem mezi těmito tématy objevují také témata zcela jiného charakteru. Například v TP pro 9. ročník je v říjnu „*Fauvismus – historická interakce, Uplatnění řazení a kompozice písma v ploše*“. Jedná se o dvě témata, která se k sobě jen těžko hodí

a kompozice písma v ploše může mít stěží něco společného s fauvismem. Podobných případů je v TP mnoho. Zřejmě se tedy nejedná o čistou koncepci, která by reflektovala pouze umělecké směry a vytvářela k nim adekvátní úkoly. Řekla bych tedy, že koncepce tohoto plánu je lehce náhodná, doplněna o výuku dějin výtvarné kultury v průběhu celých čtyř let.

2.3.1.3 Soulad TP s ŠVP

ŠVP školy A není zrovna přehledný dokument. Nemá vytvořený obsah, ani členění kapitol, tudíž je práce s ním o něco obtížnější než s jinými ŠVP. Je aktualizovaný k datu 1. 9. 2016 (dle výše zmiňovaného pokynu MŠMT)

Tematické plány jsou téměř totožné s osnovami danými ŠVP. Liší se jen v drobnostech – některé věty jsou v TP formulovány lehce odlišným způsobem. V některých případech se liší pouze přidaným či odebraným slovem.

Nyní porovnáám podrobněji, co je v konkrétních částech TP jinak než v osnovách ŠVP.

V TP je sloupec stanovující měsíc. Každý řádek je pro jiný měsíc. V ŠVP takového časové rozvržení nenajdeme – není tam vůbec. Sloupec s tematickou oblastí je totožný, pouze s jediným rozdílem – v měsíci duben je v TP navíc „jaro“, kdežto v ŠVP není. Učivo v TP také téměř odpovídá učivu v ŠVP. Nejvýraznější rozdíl v učivu je v měsíci duben, kde je poslední položkou učiva „Lidová tvorba“, která v ŠVP vůbec není. Kde je nejvíce nepřesností, je sloupec s očekávanými výstupy – jsou zde drobné rozdíly, avšak podstata sdělení je velmi obdobná. Průřezová témata souhlasí, kromě tří měsíců. Mezipředmětové vztahy souhlasí zcela úplně. V TP je navíc sloupec s poznámkami, které obsahují poměrně konkrétní výtvarné úkoly či techniky.

2.3.1.4 Vlastní/společný TP

Když jsem v rámci této kazuistiky dělala rozhovor s vyučující VV, která mi tento plán poskytla, položila jsem jí otázku, zda tento plán mají všichni společně. Odpovědí bylo „Ano, všichni učitelé se řídí stejným plánem, takže kdyby ho chtěl někdo upravit, musel by dbát na to, aby s tím také souhlasili ostatní vyučující tohoto předmětu“. Což je trochu nešťastné řešení, jelikož učitel tak ztrácí možnost vedení výuky podle svých představ. V průběhu

rozhovoru jsem zjistila, že vyučující tento plán moc nevyhovuje, přestože jeho původní autorkou je právě ona.

2.3.1.5 Aktualizace TP

A kdy tento plán vytvářela? Přibližně před deseti lety, pravděpodobně ještě dříve. Když jsem se vyučující ptala, jestli TP někdy upravuje, odpověděla, že by sice mohla, ale nechce ho upravovat ostatním vyučujícím.

Tento TP tedy není aktualizován téměř vůbec. Na škole učí výtvarnou výchovu pro 2. stupeň ještě dvě další učitelky, celkem tedy tři a nikomu se nechce do změny, jelikož by s novým zněním musely souhlasit všechny.

Podle skutečnosti, jak moc je TP podobný osnovám z ŠVP a podle toho, v jak irelevantních detailech se odlišují, odhaduji, že byl TP pouze stáhnut z ŠVP a jen doplněn o časovou osu a několik málo poznámek učitele. TP se údajně neaktualizoval více jak 10 let, kdežto ŠVP byl v tomto časovém období aktualizován třikrát (dle informací v samotném ŠVP). V této návaznosti lze vyvodit, že je skutečně možné, že TP byl jednoduše stažen z ŠVP a na další úpravu při aktualizaci ŠVP už nedošlo. To je ovšem jen má dedukce, která může a nemusí být pravdivá.

2.3.1.6 Dodržování TP

Vyučující mi při rozhovoru řekla, že se snaží TP dodržovat, ale výuka VV je často zrušena. Co se týče konkrétního obsahu jejích hodin, snaží se prý dávat žákům různé výtvarné úkoly, za účelem odreagování od ostatních „nudných“ předmětů. V létě chodí například malovat do plenéru a v zimě tvoří díla ze sněhu. Čas od času žáci tvoří výrobky určené pro prodej na trzích či díla do soutěží. Když se naskytne možnost, pracují v počítačové učebně, kde se žáci učí práci s různými editory například na úpravu fotografií.

Vyučující také uvedla, že se žáky snaží naučit základům teorie, aby získali letmý přehled o dějinách umění, aby si dokázali uvědomit základní principy ve VV. Cílem jejích hodin je však to, aby se žáci odreagovali a odpočinuli si.

Protože je vyučující učitelkou také jiných předmětů, volí pro výuku VV často témata, jenž korespondují s látkou probíranou ve druhém předmětu, který danou třídu učí. Jako příklad uvedla, že když při matematice probírají středovou souměrnost, dostanou potom žáci o VV úkoly na toto téma.

Otázkou tedy zůstává – do jaké míry se učitel drží TP? Když mi bylo od této vyučující řečeno, že se TP dodržovat snaží, představila jsem si, že ho opravdu dodržuje, avšak po výčtu aktivit, které s žáky dělá a co je jejími cíli, se již více nedomnívám, že by plán dodržovala do velké míry. Z rozhovoru lze usoudit pouze to, že se možná TP dodržovat snaží, ale zřejmě jí vůbec nevyhovuje.

Bez pochyby vhodné by pro tuto učitelku bylo sestavit si vlastní TP (za předpokladu, že by jí to vedení školy umožnilo). Plán, který by byl koncipovaný zcela jinak, kupříkladu by mohl být sestavený podle návaznosti na jiné předměty, se kterou i tak vyučující už pracuje.

Přesně odhadnout, do jaké míry se učitel drží svého TP by vyžadovalo velmi intenzivní pozorování jeho hodin, nebo alespoň důkladnou analýzu zápisů do třídní knihy, což už není v dosahu této práce.

S jistotou lze říci, že TP není striktně dodržován. Nejedná se ale ani o případ, kdy by nebyl dodržován naprosto vůbec. Můžeme tedy hodnotit dodržování tohoto TP neutrálně – vyučující se TP drží „občas“.

2.3.1.7 Závěr

Výsledkem provedeného zkoumání je, že tematický plán A je téměř kopií osnov stanovených v ŠVP. Vyučující používají jeden společný TP, který na škole funguje už více než 10 let a nebyl nikdy aktualizován. Učitelce, se kterou jsem dělala rozhovor, tento TP bohužel nevyhovuje, ale dodržovat se ho snaží.

TP pro VV v této škole tedy považuji za poměrně nešťastný, jelikož je vidět, že vyučující má problém s ním pracovat, ačkoliv ho sama před spousty let vytvořila. Problém je zřejmě zakotvený v tom, že plán nebývá aktualizován, a tak není možné, aby odpovídal současným potřebám učitelů.

2.3.2 Kazuistika B

Kompletní TP pro 2. stupeň VV je přílohou č. 6. Úryvek z ŠVP, potřebný ke komparaci s TP, je označen jako příloha č. 9 (celý ŠVP je dostupný na přiloženém CD). Příloha č. 3 obsahuje transkripci rozhovoru, ze kterého zkoumání tematického plánu B vychází.

2.3.2.1 O škole

Škola B je základní škola ve městě s přibližně 25 000 obyvatel, situovaná v oblasti sídliště. Svůj provoz zahájila v roce 1971. Zaměřuje se na výuku cizích jazyků a od 2. stupně také na matematiku a přírodovědné předměty. Každý ročník jsou otevřeny zpravidla dvě třídy. Celková kapacita je 570 žáků.

Hodinová dotace VV na 2. stupni školy B je celkem 6 hodin. Žáci 6. a 8. třídy mají VV dvě hodiny týdně a žáci 7. a 9. třídy pouze jednu hodinu.

2.3.2.2 Koncepce TP

Tematický plán B je svou formou a zpracováním zcela odlišný od tematického plánu A. Jeho obsahem jsou pouze tři sloupce - tematické okruhy; příklady témat a typy; druhy a formy činnosti, výt. techniky. Naprosto zde chybí rozepsání vazeb na ŠVP či RVP. Není zde ani žádné časové rozvržení. TP pro 2. stupeň jsem v tomto případě získala jen jeden, pokrývající 7.–9. třídu. Standardně bývají pro 2. stupeň plány čtyři – pro každý ročník jeden. I přesto, že je tento TP platný pro tři ročníky, pokrývá celkově plochu jednoho formátu A4, což je ve srovnání s TP školy A podstatně méně.

Koncepce TP je založena na tematických okruzích, které jsou doplněny příklady témat. Podobný systém je k vidění v knize Řady a projekty ve výtvarné výchově od Věry Roeselové, kde autorka hned na samém začátku knihy poskytuje přehled kapitol a tematických okruhů. Takový přehled je značně podobný sestavě TP školy B (Roeselová, 1997).

TP kromě témat nabízí také sloupec s názvem „Typy, druhy a formy činnosti, výt. techniky“. Tento sloupec není nijak dělený, tudíž se vztahuje k celému obsahu. TP je navíc

doplněn drobnou poznámkou o možnosti navštívení galerie s předem dohodnutým programem.

2.3.2.3 Soulad TP s ŠVP

ŠVP školy B je vskutku přehledně zpracovaný dokument, ve kterém se čtenář snadno orientuje. Jeho aktualizace je k 1. 9. 2016, stejně jako tomu je u ŠVP školy A.

Učební osnovy pro VV v ŠVP jsou v tomto případě naprosto odlišné od TP. Jak je již uvedeno výše, TP neobsahuje žádné náležitosti z RVP. ŠVP nejen, že tyto náležitosti obsahuje, on je přímo kopíruje. Kopíruje je do takové míry, že celé učební osnovy VV jsou pouze okopírovanou verzí RVP.

Konkrétněji je to tak, že v ŠVP je tabulka obsahující 3 sloupce. První pokrývá očekávané výstupy, druhý učivo a třetí průřezová témata, projekty, mezipředmětové vztahy. Ve sloupci prvním, jsou přesně zkopírované očekávané výstupy z RVP (jen mají některé prohozené pořadí). Učivo obsahuje také totožné učivo jako RVP, jenže ne všechno, ale pouze 6 položek z celkových 9 – kde jsou tedy zbylé 3? Není ovšem cílem této práce zkoumat správnost ŠVP, jen ho porovnat s TP, proto už se tímto problémem dále práce zabývat nebude. Ještě je ale třeba dodat, že v ŠVP jsou tyto učební osnovy pro každý ročník 2. stupně a všechny jsou naprosto stejné, až na poslední sloupec, kde je obsah jednotlivých buněk místy prohozený.

Lze tedy těžko říci, zda obsah TP odpovídá požadavkům ŠVP, když je zcela odlišně formulován a nenabízí žádné vazby na ŠVP. S ohledem na to, že některé vazby jsou z textů patrné, dá se předpokládat, že TP je snad skutečně sestaven na základě ŠVP. Jako příklad takové vazby uvedu jeden bod z TP: „záznamy smyslových zážitků, emocí, myšlenek“, a jeden bod z učiva ŠVP: „prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností“.

2.3.2.4 Vlastní/společný TP

Dle výpovědi vyučující, se kterou jsem provedla rozhovor, je TP na škole B společný pro všechny učitele a ona si do něj ručně dopisuje poznámky a techniky.

Nejzajímavější je však to, že když jsem položila otázku, zda vyučující tento TP dělala sama, odpovědí bylo „*Ne, TP si učitelé VV jen stahují, je daný*“. Zarazilo mne, že si ho učitelé „stahují“ a bylo by vysvětleno, že TP si učitelé stahují z ŠVP. Zvláštní je, že v ŠVP nejsou TP ani učební osnovy ani zdaleka v takové podobě, jakou jsem obdržela.

2.3.2.5 Aktualizace TP

To, že si vyučující údajně stahují TP z ŠVP a přitom jsem obdržela plán, který nemá téměř nic společného s obsahem ŠVP, může být výsledkem nedostatečné aktualizace TP. Je totiž možné, že si vyučující skutečně stáhla plán, který byl dříve dostupný v ŠVP. ŠVP ale v průběhu času prošel několika aktualizacemi (od data uvedení do provozu celkem osmi) a jeho obsah mohl být radikálně změněn. Pokud vyučující svůj TP neaktualizuje, je možné, že se v současnosti obsahy těchto dokumentů liší, ačkoliv mohly být dříve stejné.

Relevantním faktem je, že mi vyučující řekla, že svůj TP nijak neupravuje a ten samý plán má „už hodně dlouho“. Vzhledem k tomu, že na TP je uveden školní rok 2009–2010, tento plán má již 7 let.

2.3.2.6 Dodržování TP

Na otázku do jaké míry se vyučující drží TP mi byla dána odpověď „*Trochu. Z TP toho stihneme jen hodně málo, dalo by se říct, že skoro nic*“. Otázka „*Jak podle Vašeho TP učíte*“ přinesla ještě zajímavější odpověď: „*Kouknu se na ta témata, jestli se mi nějaké hodí k výuce*“. Potom mi bylo vyjmenováno, jak různorodé aktivity vyučující s žáky zkouší – různé techniky, malba v plenéru, práce s materiály jako je tělo či látka, skupinové práce, tvorba kulís pro divadelní představení. Ze strany vyučující se také objevuje snaha zapojovat výchovná témata a také snaha žáky naučit něco z teorie.

Největší problém má tato vyučující s tím, že musí podléhat neustálému tlaku vedení školy, na tvorbu děl do soutěže nebo na výzdobu. Stěžovala si také na špatné podmínky týkající se prostorů pro VV.

Na základě uskutečněného rozhovoru, se domnívám, že vyučující B se svým tematickým plánem příliš neřídí, navíc sama přiznala, že nestihnou skoro nic. Její přístup k TP je poněkud lhostejný. To, že vybírá z TP témata, která se jí hodí k výuce, dělá z jejího

TP naprosto zbytečný dokument, který ke své činnosti vůbec nepotřebuje. Nemusí to ovšem znamenat, že by byla její výuka špatná. Byl mi ukázán zápisník, do kterého si dělá přípravu na hodinu. Takové přípravy byly detailně provedeny a jistě jí jsou daleko užitečnějším pomocníkem, než je TP.

Řešením této situace by nejspíše bylo, kdyby měla vyučující možnost, sestavit si svůj TP sama a nepoužívat plán, který jí evidentně vůbec nevyhovuje.

Tematický plán B tedy není dodržován skoro vůbec. Vyučující podle něj pouze vybere téma pro zápis do třídní knihy, ale převážně se řídí svou vlastní přípravou.

2.3.2.7 Závěr

Zkoumání tematického plánu B prokázalo, že plán neobsahuje konkrétní vazby na ŠVP ani RVP. Stejně jako u školy A, je zde jeden TP společný pro všechny učitele. Učitelé TP nevytváří, pouze si ho údajně stahují z ŠVP. Vyučující, se kterou jsem prováděla rozhovor má stejný, neaktualizovaný plán už 7 let a téměř podle něj neučí.

Ani na škole B tedy nefunguje TP tak, jak by měl. Nejen, že by tematický plán potřeboval aktualizovat, potřeboval by nepochybně také předělat. Základním nedostatkem je tu absence časové osy – samozřejmě, že se podle takového plánu pedagogům učí špatně, když TP nenabízí ani hrubou představu o časovém rozvržení.

2.3.3 Kazuistika C

Kompletní TP pro 2. stupeň VV je přílohou č. 7. Úryvek z ŠVP, potřebný ke komparaci s TP, je označen jako příloha č. 10 (celý ŠVP je dostupný na přiloženém CD). Příloha č. 4 obsahuje transkripci rozhovoru, ze kterého zkoumání tematického plánu C vychází.

Je třeba dodat, že se mi naskytla možnost rozhovoru pouze s ředitelem školy, ne s učitelem VV, jako tomu bylo v předchozích případech. To ovšem umožňuje podívat se, jak učitelé pracují s TP, ze zcela jiného pohledu.

2.3.3.1 O škole

Škola C je základní školou ve městě s necelými 10 000 obyvateli. V provozu je od roku 1995, je tedy ze tří zkoumaných škol nejmladší. Má obecný charakter, bez preference předmětů (na rozdíl od školy B). Kapacita školy je 750 žáků. Do areálu školy patří školní jídelna, speciální škola, mateřská škola, prodejna s občerstvením pro žáky.

Výtvarná výchova má na 2. stupni dotaci 6 hodin – první dva ročníky dvě hodiny týdně a poslední dva ročníky jednu hodinu týdně.

2.3.3.2 Koncepce TP

Tematický plán C obsahuje učivo ŠVP, rozpracované výstupy, rozpracované učivo, kompetence a poznámky. Pod tabulkou s tímto obsahem jsou doplněna průřezová témata z RVP. TP je rozvržen na časové úseky po 1-3 měsících (kupříkladu v TP pro 8. třídu jsou některé z období: září - listopad, prosinec - leden, únor). Každé období pokrývá několik bodů ze všech sloupců. TP jsou zpracovány po jednotlivých ročnících. Tyto plány jsem obdržela v počítačové podobě – jsou rozpracovány v jednom souboru v programu Microsoft Excel, každý plán má zde svůj vlastní list.

Plán je koncipovaný patrně podle učiva z RVP, na jehož základě byly pravděpodobně doplněny rozpracované výstupy a rozpracované učivo.

Zajímavý je zde sloupec s rozpracovaným učivem, který nabízí konkrétní činnosti. Odlišnou barvou jsou zde také obecnější body (například „*Vztahy a uspořádání ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření*“). V různých ročnících jsou činnosti konkrétní

do různé míry. V 6. třídě se lze ještě setkat pouze s tématy (viz příroda čaruje, den zvířat, ilustrace textů,...). Ve třídě 8. už je většina bodů velmi konkrétními výtvarnými úkoly včetně technik (viz vznik ČR – koláž, pocit horka – malba,...).

V tomto sloupci plánu pro 8. třídu se vyskytuje chyba – je zde „*kyselost citronu (malba)*“ zapsána dvakrát, nebo lze alespoň předpokládat, že se jedná o chybu, jelikož není pravděpodobné, že by žáci skutečně dělali totéž dvakrát. Zvláštní je i to, že u každého z těchto dvou totožných úkolů je zapsána jiná klíčová kompetence (v jednom případě je to KU5, ve druhém KO6).

2.3.3.3 Soulad TP s ŠVP

Škola C má přehledně zpracovaný ŠVP. Poslední aktualizace se uskutečnila 1. 9. 2013.

Obsah osnov ŠVP vychází z RVP, jedná se dokonce o doslovné okopírování RVP. Osnovy se skládají z kompetencí, učiva a výstupů. V každém ročníku jsou rozepsány pouze části těchto textů z RVP - není tedy zkopírován celý text v jednom ročníku, jen výtažky. V jiných ročnících lze nalézt zbývající části textu.

TP obsahují vše, co nalezneme v učebních osnovách ŠVP. Učivo ŠVP, které tvoří první sloupec v TP, je přepis nadpisů učiva z ŠVP. Rozpracované výstupy jsou formulovány na základě učiva z ŠVP. Rozpracované učivo obsahuje zelené nadpisy, které jsou opět okopírovány z učiva ŠVP (podbody). Všechny klíčové kompetence z TP je také možné nalézt v ŠVP. Kromě toho jsou v plánu na konci některých z časových období modře vyčteny výstupy z ŠVP.

Tematické plány školy C se skládají do velké míry na textech z ŠVP, jsou pouze doplněny o některé rozpracované výstupy či rozpracované učivo, které ve spoustě případů bývá konkrétním výtvarným úkolem.

2.3.3.4 Vlastní/společný TP

Po položení otázky zda má každý učitel svůj TP či je jeden společný, jsem dostala následující odpověď: „*Pro všechny učitele jsou tematické plány stejné a kdykoli je možné je doplnit. Pokud učitel přijde za zástupkyní ředitele, doplní plán jako novou přílohu, která platí*

od následujícího školního roku“. Tudiž učitelé VV opět musí dodržovat jeden plán, který „vyhovuje“ všem.

2.3.3.5 Aktualizace TP

TP je aktualizován pouze tehdy, když MŠMT vydá pokyn k úpravě ŠVP, na jejichž základě musí být sestaveny tematické plány. Takový pokyn souvisí s úpravou nebo doplněním RVP, což se neděje často.

Kromě toho se také pedagogický sbor vždy na konci školního roku radí, zda je plán vyhovující a co by se mělo změnit.

Z výše uvedeného zjištění je zřejmé, že plán v podstatě není aktualizován vůbec. Ředitel školy sice uvedl, že se pedagogický sbor na konci každého roku radí, zda plán změnit, uvedl ale také, že je aktualizován pouze na pokyn MŠMT, tedy jindy ne. Je možné, že když taková situace nastane, v ŠVP se jen srovnají odlišnosti od nového znění RVP a daná změna se promítne také do TP – jedná se o pouhou formalitu, která TP nijak zásadně nezmění a zřejmě ani nenastane žádná změna ve výuce. To je však jen můj odhad a jeho prověření by vyžadovalo časově daleko náročnější zkoumání (sledování, kdy dojde ke změně RVP a jak se to promítne na TP).

Výsledkem tedy je, že tematické plány ani na škole C nejsou aktualizovány dostatečně.

2.3.3.6 Dodržování TP

Na otázku, do jaké míry se na této škole učitelé drží TP, nemohu s jistotou pravdivě odpovědět. Ředitel školy se k tomu vyjádřil takto: „*Učitelé se tematických plánů musí držet podle nařízeného pokynu ředitele a přesně podle plánu zapisují i do třídní knihy*“, avšak tato odpověď může být pouze idealistická. Je dokonce i možné, že učitelé podle TP zapisují do třídní knihy, ale jak moc se jejich plán skutečně promítá do výuky nelze s jistotou vymežit.

To, že by učitelé přesně dodržovali tento TP je snadno zpochybnitelné, zejména proto, že plán je rozepsán velmi detailně a často i konkrétně a jeho kompletní naplnění musí být jen těžko dosažitelné. Navíc fakt, že je plán jeden společný, by měl znamenat, že

zřejmě nevyhovuje všem, když si ho každý učitel sestavil dle vlastní potřeby. Ředitel školy může mít zajisté na skutečnost lehce zkreslený pohled, nebo se zkrátka jen může snažit o to, aby jeho škola vypadala ukázněně, že vše je vedeno správně, tak jak to má být.

Pro kazuistiku je tato výpověď ovšem relevantní, jelikož z předchozích dvou rozhovorů s učiteli vyplývalo, že se plánů spíše nedrží. Když se ale zeptáme ředitele školy, najednou se zrovna na jeho škole všichni učitelé plánů drží. Jedná se jen o náhodu, nebo je jeho úsudek skutečně zkreslený? K určení, jak vysoká je pravděpodobnost, že všichni učitelé na této ZŠ přesně dodržují tematické plány, může být nápomocné mé dotazníkové šetření, kterým se zabývá další část této práce.

2.3.3.7 Závěr

Na základě rozboru tematického plánu C lze prohlásit, že plán koresponduje s ŠVP, a to dokonce tak, že naprosto vše, co je v ŠVP, je zakomponováno i do TP. Na škole C jsou tematické plány pro všechny učitele VV společné. Jejich aktualizace probíhá minimálně. Učitelé se jimi podle názoru pana ředitele přesně řídí, avšak z realistického pohledu na věc, je tato informace zřejmě nepřesná.

Zjištění, ke kterému toto zkoumání dospělo, je tedy takové, že plán není dostatečně aktualizován a jeho použití v praxi vidí ředitel školy nejspíše příliš pozitivně. Je ale bez pochyby zajímavé, vyslechnout si kromě názorů pedagogů VV také názor vedení školy.

2.3.4 Shrnutí

Pro rychlý přehled o tom, co prozradily zkoumané tematické plány, byla vytvořena jednoduchá tabulka.

Škola	Koncepce TP	Soulad TP se ŠVP	Vlastní TP	Aktualizace TP	Dodržování TP
A	Dějiny VU (volná)	Téměř naprostý (zkopírované osnovy z ŠVP, pár odchylek)	Ne (všichni učitelé VV používají stejný TP)	Téměř žádná (naposledy před více jak 10 lety)	Občas (vyučující uvedla, že se snaží)
B	Tematické okruhy (naprostá)	Mizivý (žádné zřejmé vazby na ŠVP)	Ne (všichni učitelé VV používají stejný TP)	Téměř žádná (stejný TP 7 let)	Téměř žádné (dle výpovědi vyučující)
C	Učivo RVP (zřejmě)	Téměř naprostý (doplněný přepis obsahu osnov ŠVP)	Ne (všichni učitelé VV používají stejný TP)	Téměř žádná (při změně ŠVP se aktualizuje TP)	Striktní - ? (tvrdí ředitel školy)

Tabulka 1

První sloupec zobrazuje jak je plán koncipovaný.

- Plán A se zdá být vytvořen na základě dějin umění, i když ne zcela a tato koncepce je tedy poměrně volná. Časově je TP rozvržen po jednotlivých měsících. Výtvarné úkoly nejsou konkrétně zadané, plán nabízí poměrně volnou výuku.
- Plán B je nepochybně založen na tematických okruzích. V jeho celkové podobě ovšem chybí jakékoliv časové členění. Výtvarné úkoly nejsou zadané, pouze témata, podle plánu lze učit velmi svobodně.
- Koncepce plánu C není zcela jasná, zdá se, že byl tento TP formulován dle učiva RVP, jelikož se jedná o obsah prvního sloupce. Plán je členěný na různě dlouhé časové úseky. Výtvarné úkoly jsou v některých případech zadány konkrétně, učitel tedy nemá moc prostoru pro realizaci vlastních představ o výuce VV.

Ve druhém sloupci se nacházejí informace o souladu TP s ŠVP.

- Plán A je téměř naprostou kopií textu z ŠVP. Odchytky jsou pouze v nějakých přidaných nebo odebraných slovech.
- Téměř žádný soulad s ŠVP není na první pohled vidět u plánu B. Nenachází se zde žádné konkrétní vazby na učivo nebo výstupy z ŠVP.
- Plán C obsahuje veškerý text z učebních osnov pro VV z ŠVP. Navíc je doplněný o rozpracované výstupy a rozpracované učivo s novým obsahem, který není z ŠVP.

Sloupec třetí podává přehled o tom, jestli mají učitelé VV společné plány či nikoliv.

- Zde je u každého plánu naprosto stejná odpověď. Všechny plány jsou společné, v rámci případových studií jsem nenarazila na učitele, který by si dělal vlastní TP jen pro svou výuku.

Čtvrtý sloupec vypovídá o aktualizaci plánů.

- Přestože u této otázky nejsou odpovědi naprosto totožné, jsou velmi podobné. Tematické plány aktualizaci nepodléhají příliš často, rozhodně ne každý rok.

Poslední sloupec je zaměřen na to, do jaké míry se učitelé plánu drží.

- Vyučující A se svůj TP prý snaží dodržovat. Na základě její výpovědi o tom, co s žáky o hodinách dělá, se nedá říci, že by šlo o důkladné dodržování.
- Plán B není vyučující, se kterou jsem vedla rozhovor, dodržován téměř vůbec. Sama přiznala, že z plánu nestihne skoro nic. Když už plán „dodržuje“, probíhá to tak, že si formuluje představu o obsahu výuky a do té potom dosadí téma z tematického plánu. Tudíž, tento plán v podstatě k ničemu neslouží.
- Plán C je podle ředitele školy přesně dodržován. Vzhledem ke skutečnostem, které ovlivňují dodržování plánu a vzhledem k možnosti zkresleného úsudku ovšem nelze tento výrok s jistotou potvrdit.

S ohledem na krátké shrnutí faktů, které se podařilo studii získat, lze vyvodit jisté závěry a udělat si představu o dané situaci.

2.4 Závěr

Koncepce třech zkoumaných tematických plánů jsou různorodé. Jejich podoba a obsah jsou také v každém z případů odlišné. Jako nejméně vydařený TP z pohledu provedení považuji plán B. Jeho zpracování je nedostatečné, jelikož obsahuje zejména velmi obecná témata a pouze malé množství ostatního textu. Hlavní nevýhodou je zde absence časového rozvržení. Je nutno respektovat, že každému pedagogovi může vyhovovat jiný způsob zpracování tohoto dokumentu. Beru ovšem v potaz, že vyučující si tento plán pouze opatřila stažením z internetu a ani jí samotné evidentně forma plánu nevyhovuje.

Co se týče souladu s ŠVP, plán A a plán C obsahují vazby na tento nadřazený dokument. Nejproblémovějším TP je zde znovu plán B, kde není návaznost na ŠVP patrná.

Učitelé všech třech škol používají jeden společný plán, který je na konkrétní škole stejný pro všechny učitele VV. Takové řešení se ukazuje tedy jako nepoužívanější (viz mé dotazníkové šetření). Z teoretické části mé práce ale vyplývá, že ideálním řešením by bylo, kdyby měl každý vyučující svůj vlastní TP. V praxi to tak ale nefunguje a učitelé mývalí plány společné, čímž vznikají problémy spojené s jejich dodržováním. Po zkušenostech získaných těmito případovými studii si troufám říci, že současná situace je krajně nevýhodná, jelikož nedodržováním TP může docházet ke špatně vedené výuce VV. Řešením by bylo povolit učitelům (a nutit je k tomu), aby si TP zpracovávali sami. V případě společného TP by mohla pomoci striktnější kontrola dodržování těchto plánů. Potom by TP snad byly po většinou užitečným dokumentem, než jsou nyní.

Aktualizace TP také neprobíhá způsobem, který by těmto dokumentům nějak pomáhal v jejich užitečnosti. Ve všech případech TP aktualizovány téměř nebývají. Od toho se bohužel také odvíjí, jak moc je učitelé používají.

A faktem je, že učitelé TP příliš nepoužívají. Alespoň ne tak, aby jim byly pomocníky při práci a vytvářely tak podklad pro kvalitní výuku – a to vskutku mohou být.

Z kazuistik tedy vyplývá, že v současné praxi jsou tematické plány jen vyžadovaným dokumentem, který učitelům práci moc neusnadňuje. U plánů A a C je situace podobná, plán B je nejvíce problémový.

3 Výzkumná část – dotazníkové šetření

3.1 Úvod

Dotazníkové šetření původně vůbec nemělo být obsahem této práce. Nejdůležitější jsou zde případové studie, které proběhly na základě obdržených tematických plánů a výpovědí pedagogů.

Přišlo mi však pro práci velmi podstatné, zmapovat také problematiku na jiných školách. Už ne tak náročným způsobem, ale dotazníkovým šetřením, které obsahuje jen několik otázek pro doplnění základního přehledu k dané problematice.

3.2 O šetření

Šetření zjišťuje situaci ohledně tematických plánů na dvanácti různých ZŠ.

3.2.1 Výzkumné otázky

- Setkal/a jste se v praxi s tematickými plány pro VV?
- Učil podle nich někdo?
- Do jaké míry se jimi řídil?
- Má každý učitel svůj tematický plán nebo je jeden společný?
- Upřímně, myslíte si, že je takový plán k něčemu užitečný?
- Mohl/a byste popsat, jak takový plán vypadal a co obsahoval?

3.2.2 Design šetření

Pro šetření jsem zvolila anonymní dotazníky. Formu anonymity jsem zvolila zejména proto, že „*pro úspěch dotazníkového šetření je důležité, aby respondenti měli záruku, že dotazníkem zjištěné skutečnosti nebudou použity proti nim*“ (Chráska, 2007, s. 166). To je mimochodem i důvod zachování anonymity v předchozí části práce. Dotazník jsem sestavila z uzavřených výzkumných otázek, u kterých bylo vždy na výběr z několika možností. Výjimku tvoří pouze poslední otázka, kde bylo volné pole pro zapsání vlastní odpovědi a otázka třetí, kde jsem využila formu numerické posuzovací škály (Chráska, 2007, str. 150). Všechny

otázky vyjma poslední, byly povinné. K vytvoření dotazníku jsem využila službu Formuláře Google. Dotazníkové šetření probíhalo pouze v elektronické podobě, k distribuci jsem využila sociální síť Facebook – skupinu katedry VV PedF UK a skupinu studentů VV PedF UK v mém ročníku. Pevně doufám, že na PedF UK studují pouze inteligentní lidé, kteří nebrali můj dotazník jako prostor pro zábavu a jejich výpovědi mohou být považovány za hodnotné. Získané výsledky jsem zpracovala do tabulky a provedla jejich analýzu.

3.2.3 Struktura a průběh šetření

- stanovení cíle šetření
- formulace výzkumných otázek
- výběr výzkumného vzorku
- zpracování dotazníku v elektronické podobě
- sběr dat – rozeslání dotazníku
- zpracování tabulky
- analýza získaných informací
- interpretace získaných poznatků

3.3 Interpretace výsledků šetření

Výsledky dotazníkového šetření jsou po jednotlivých otázkách zpracovány do grafů a následně doplněny o komentář. Výjimku tvoří poslední otázka, která byla volitelná a navržena pro vlastní odpověď učitelů – není zpracována v grafu.

Souhrn všech odpovědí z vyplněných dotazníků je v tabulce, která byla zpracována přímo službou Formuláře Google (já jsem provedla pouze vzhledové úpravy). Tabulka je obsažena v příloze č. 11 a byla východiskem pro vytvoření jednotlivých grafů.

3.3.1 Výskyt TP

První otázkou v dotazníku bylo, zda se učitelé v praxi setkali s TP. Tuto otázku jsem zvolila, jelikož mě zajímalo, jestli jsou TP vyžadovány na všech ZŠ, když podle právních předpisů povinné nejsou.

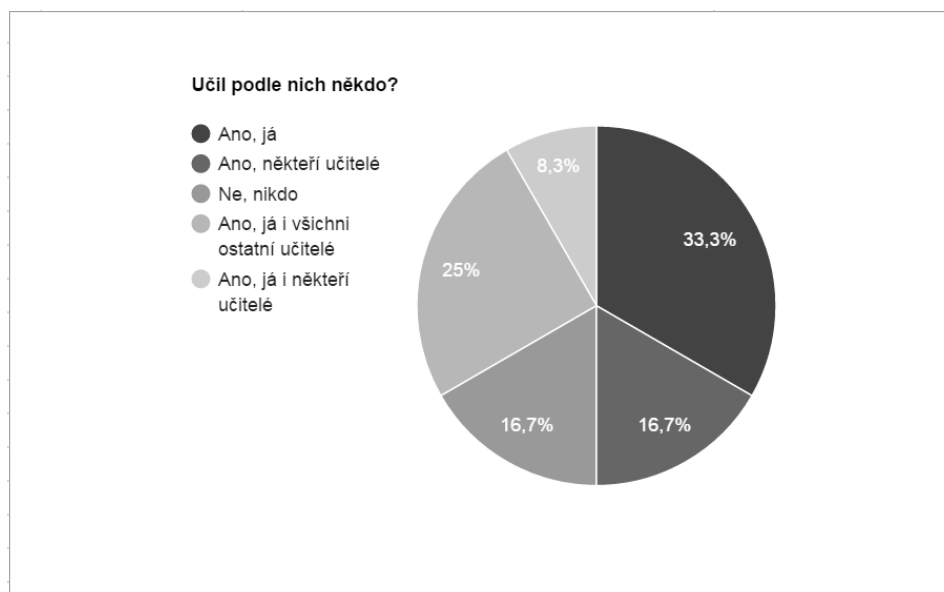

Graf 2

Všech 12 respondentů odpovědělo na tuto otázku stejně – v praxi se s TP setkali. Z takového šetření lze usoudit, že většina základních škol TP alespoň v nějaké podobě vyžaduje/nabízí.

3.3.2 Používání TP

Další otázka zjišťovala, zdali podle TP někdo učí. Odpovědi na tuto otázku bylo nabídnuto hned několik: Ano, já; Ano, někteří učitelé; Ano, všichni učitelé kromě mě; Ano, já i někteří učitelé; Ano, já i všichni ostatní učitelé; Ne, nikdo. Důvodem pro takové množství alternativ, byla snaha získat co nejpřesnější informace.

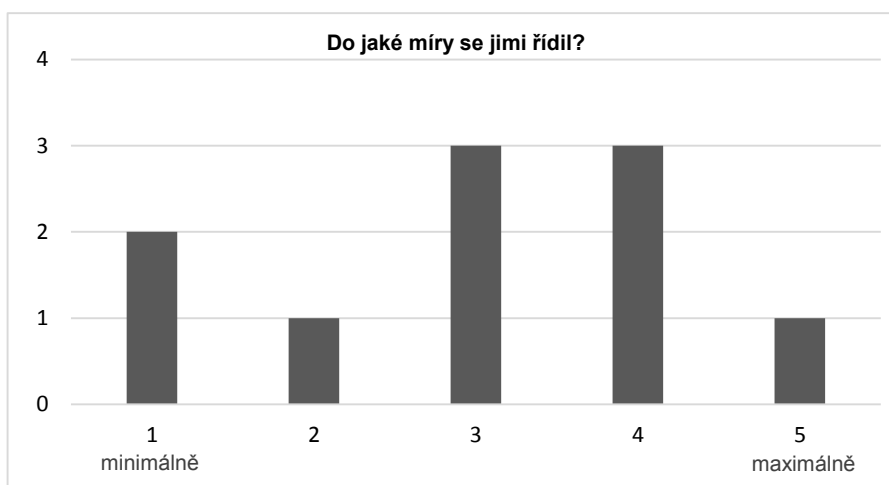
Graf 3

Odpovědi byly různorodé. Nejvíce zastoupená možnost byla „Ano, já“ (4x). Po dvou odpovědích získaly možnosti „Ano, někteří učitelé“ a „Ne, nikdo“. Tři učitelé zvolili „Ano, já i všichni ostatní učitelé“ a jednou byla označena odpověď „Ano, já i někteří učitelé“. Ani jednou nebylo zvoleno „Ano, všichni učitelé kromě mě“.

Lze tedy určit, že z 12 dotazovaných respondentů jich TP používá 8, což jsou přesně dvě třetiny. Otázkou však je, zda ho používají pouze proto, že jim to nařizuje vedení, či proto, že podle něj skutečně učí a řídí se jím.

3.3.3 Dodržování TP

Následující otázka se snaží odpovědět na to, do jaké míry se učitelé TP skutečně drží.

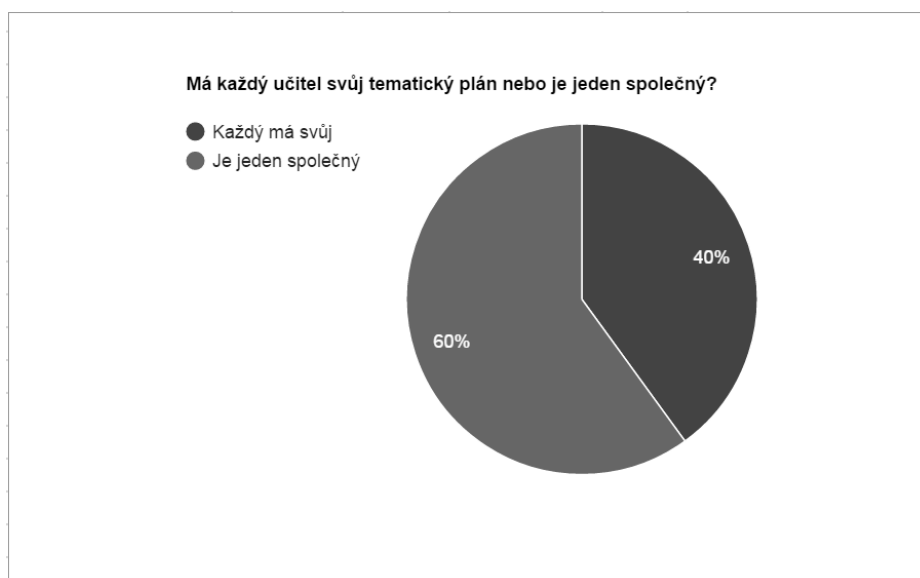
Graf 4

Horizontální stupnice ukazuje, mezi jakými možnostmi mohli respondenti volit. Číslo 1 představuje minimální dodržování TP, přičemž číslo 5 je maximální. Vertikální stupnice říká, kolikrát byla daná možnost zvolena.

Šetření dokazuje, že pouze 3 učitelé se přiklonili k odpovědi, že TP se učitelé příliš neřídí. 4 si myslí, že se jimi řídí. 3 odpovědi byly neutrální. Situace ohledně dodržování TP se tedy zdá být na každé škole odlišná.

3.3.4 Vlastní/společný TP

Podstatnou informací je i to, zda je plán společný pro všechny učitele či nikoliv. Podle případových studií, kterým se věnuje předchozí kapitola, bývají TP spíše záležitostí společnou než individuální.

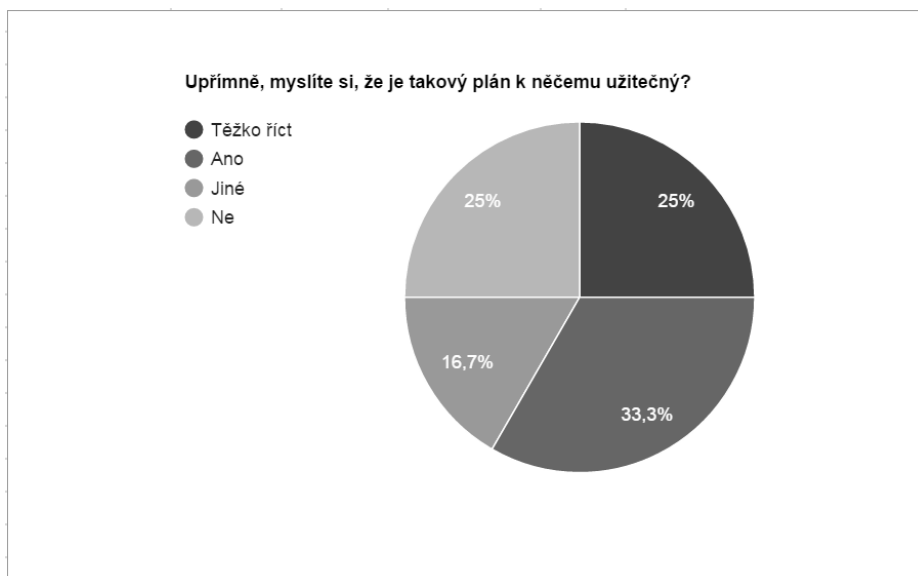
Graf 5

Převažující společné TP plány potvrdilo také dotazníkové šetření. Třetina dotazovaných respondentů uvedla, že každý má vlastní plán. Obávala jsem se, že situace bude daleko horší a bude mnohem více společných TP.

Zavádějící může být však to, že dotazovaní respondenti byli studenti či bývalí studenti VV PedF UK, kteří by dle předpokladu měli být obeznámeni s důležitostí TP. Kromě toho se jedná ve většině případů o začínající pedagogy s výtvarnou aprobací, tudíž pravděpodobně potřebují dokument, kterého by se mohli držet, jelikož by jejich cílem mělo být vedení kvalitní výuky VV.

3.3.5 Užitečnost TP

Dle mého názoru zajímavou otázkou je, zda si učitelé myslí, že TP k něčemu jsou. Odpovědi na takovou otázku pomohou nastínit, jak skutečně učitelé tematické plány vnímají – jestli jako zbytečnost, nebo jako užitečný dokument.

Graf 6

Třetina dotazovaných, tedy 4 učitelé z 12, si myslí, že TP užitečné jsou. 3 odpověděli, že užitečné nejsou a další 3 zvolili odpověď „těžko říct“. Dva respondenti se přiklonili k možnosti „jiné“, kde svou odpověď rozepsali:

- „pokud je možnost ho společně upravit, tak je důležitý“
- „přišla jsem k učení vv jako slepý k houslím a učila ji podle kolegyně, která si vše sama dělala, od tematických plánů až po samotné práce... jinak jsou asi spíš k ničemu“

S první odpovědí nelze než souhlasit. Ještě vhodnější variantou by snad mohlo být, kdyby si plán mohl upravit každý pedagog sám. Pokud je na školách požadován plán společný, zajisté je potřeba ho společně upravovat. V opačném případě může být plán nevyhovující a stát se tak téměř zbytečným. Druhá odpověď vypovídá spíše o tom, že TP může pomoci začínajícímu učiteli, když si neví rady s výukou. Ovšem řídit se pouze plánu kolegyně, nemusí být vždy nejlepším řešením. Na druhou stranu, samotná situace, když učitel přijde „k učení VV jako slepý k houslím“ není samozřejmě ideální.

Výsledky ukazují, že TP považují učitelé VV pouze v menšině případů za důležité.

3.3.6 Koncepce TP

Otázka „Mohl/a byste popsat, jak takový plán vypadal a co obsahoval?“ poskytovala prostor pro volné vyjádření a nebyla povinná, tudíž na ní neodpovědělo všech 12 učitelů (celé odpovědi v příloze č. 11).

- „*tabulka s rozepsanými tématy hodin, někdy byla dopsána technika zpracování*“
- „*velmi obecná témata a techniky*“
- „*velice nekonkrétní výtvarné termíny*“
- „*co? (na tom tolik nezáleží, to chce vědět většinou jen vedení školy); jak? (metodika); proč? (to je ono, musím vědět, proč zrovna toto učím)*“
- „*konkrétní rozvrh témat v průběhu roku/celého studia. Myslím, že je dobré, aby si ho každý učitel VV udělal sám, zejména proto, aby byl zřetelný cíl jeho výuky a skrze co ho naplňuje. Aby nebyly vynechány důležité složky cílů ...*“
- „*... neměla jsem tématické plány vytvořené konkrétně... jakože budeme v září malovat zelený strom... ale obecněji na řešení výtvarných problémů např. zachycení barevného kontrastu a konkrétní téma jsem doplňovala každý rok podle potřeby. Měla jsem, ale v ruce jasný rozbor toho, co s žáky v konkrétním ročníku dělám. Bylo to fajn při kontrole během hospitací, při vysvětlování žákům k čemu je vV vlastně dobrá a kam svým snažením směřuji. Každý rok mám možnost tématické plány měnit ..takže podle mě mají smysl, ale jen pokud jsou dobře sestavené*“

Popisy mají různorodý charakter. Nabízejí však alespoň nějaký pohled na skutečné zpracování TP v praxi, které jak je vidět, může být pokaždé pojato jinak. Kromě jejich formy a obsahu podávají některé z odpovědí i informace navíc, třeba co se týče důležitosti plánů.

3.4 Závěr

Z dotazníkového šetření byly zjištěny následující fakta:

- všichni z dotazovaných 12 respondentů se v praxi setkali s TP
- dvě třetiny z nich TP používají
- na každé škole je míra řízení se TP odlišná a nelze určit, zda se učitelé VV plánů spíše drží či nedrží
- třetina respondentů má vlastní TP, ostatní mají společný
- někteří učitelé považují TP za užitečný, jiní ne, situace je víceméně vyvážená
- obsahy TP a míra jejich konkrétnosti se na různých ZŠ liší

Učitelé mají na používání a užitečnost tematických plánů různorodé názory. Každý člověk je individuál a vyhovuje mu jiný systém. Různé názory mohou mít učitelé ale také kvůli různým formám těchto dokumentů – když jsou na nějaké škole sestaveny dobře, učitelé potom můžou uvést, že jim přijdou užitečné a učí podle nich, nebo naopak.

Jistě by nebylo špatné podchytit TP právními předpisy. Stanovit zejména co by měly obsahovat a jak často by měly být aktualizovány. Takové opatření by mohlo zvýšit jejich oblíbenost mezi pedagogy, či alespoň jejich používanost a efektivitu.

Uskutečněné dotazníkové šetření doplnilo informace získané kazuistikami (viz kapitola výše) a pomohlo získat širší přehled o této problematice.

4 Praktická část

4.1 Úvod

Praktická část práce reflektuje mou vlastní tvorbu tematického plánu. Vycházím zde ze svých vlastních poznatků získaných během psaní předchozích částí práce. Vytvoření tohoto plánu mi pomohlo pochopit, o jak složitý a časově náročný proces se jedná, ale i jak komplikované je jeho skutečné dodržování.

V rámci této části jsem kromě sestavení tematického plánu a jeho ověření ve výuce, vytvořila také deník, který má přiblížit vývoj plánu a jeho reálné naplňování. Deník je založen na obrazové dokumentaci mé přípravy a výtvorů žáků.

Postup a výsledek mé tvorby nemá sloužit jako vzorový příklad, pouze zobrazuje jednu z nekonečna možností, jak takovou činnost uchopit. Poslední část bakalářské práce je tedy čistě individuální záležitost – každý může mít o výuce VV jinou představu.

4.2 Vlastní tematický plán

Zadáním práce bylo vytvořit vlastní tematický plán pro 8. třídu a částečně ho ověřit ve výuce.

Nejdříve jsem si tedy musela rozmyslet a zajistit, kde budu svůj plán ověřovat, abych na základě této informace mohla plán zpracovat. S tím mi velmi pomohla vedoucí mé bakalářské práce, která mi nabídla možnost ověření TP v její výuce na osmiletém gymnáziu.

Vytvořila jsem tedy plán na základě ŠVP pro tercii (8. třídu) na daném gymnáziu. Vyučující po zbytek školního roku vedla výuku podle mého plánu a já jsem za její přítomnosti odučila určitý počet hodin. Hotový tematický plán je přílohou č. 12.

4.2.1 Koncept TP pro 2. stupeň ZŠ

Zpracovat TP pouze pro jeden ročník bez jakékoliv návaznosti na ročníky ostatní, není zrovna vhodný postup. Pokud pedagog chce, aby výuka v celkovém rozsahu studia měla nějaký systém, měl by se zamyslet i nad tím, jak by chtěl, aby výuka vypadala i v jiných ročnících. A to i za předpokladu, že danou třídu bude vyučovat jen po dobu jednoho roku. V takovém případě není od věci pokusit se rovnou dohodnout s učitelem, který bude mít žáky v roce následujícím, na koncepci výuky.

Alespoň dle mého názoru, považuji výše uvedený postup za správný a důležitý. Proto jsem se zamyslela nad tím, jak bych si představovala koncepci vedení výtvarné výchovy v rozsahu celého druhého stupně. Taková koncepce by byla následující:

- 6. třída – učení se různým jednodušším výtvarným technikám
- 7. třída – pokračování s náročnějšími výtvarnými technikami
- 8. třída – podání základního přehledu dějin výtvarné kultury (od pravěku po konec 1. pol. 20. stol.), na jejichž základě budou formulovány výtvarné úkoly
- 9. třída – pokračování ve vytváření přehledu dějin výtvarné kultury (od 2. pol. 20. stol. po současné umění) + základy multimediální tvorby

Návaznost výuky budoucích žáků kvarty (9. třídy) na výuku v tercii jsem konzultovala s vyučující, která podle mého TP tento rok vede výuku a pravděpodobně bude mít tuto třídu i v následujícím školním roce. S touto koncepcí souhlasila.

4.2.2 Zpracování TP pro tercii

4.2.2.1 Příprava a zpracování

Jako první jsem si důkladně prostudovala ŠVP gymnázia, s největší koncentrací na výstupy a učivo pro tercii. Důležité bylo také zjištění hodinové dotace pro VV v dané třídě.

V září, před začátkem zpracovávání plánu, jsem navštívila třídu, která bude mít výuku VV vedenou podle mého TP. Hodinu vedla vyučující a já jsem pouze pozorovala. Zjistila jsem tak o jaké děti se jedná a získala jsem hrubou představu o tom, jak dokáží pracovat. Problémově může znít, že jsem TP začala dělat až v září, kdy už probíhala výuka. Vyučující však znala koncepci TP, který se chystám vytvořit, a tak se žáky rovnou začínala probírat pravěk a vymýšlet k tomuto tématu vhodné výtvarné úkoly.

Když přišlo na samotnou tvorbu plánu, zamyslela jsem se nejprve nad vhodným časovým rozvržením. Přemýšlela jsem, zda by mi jako učiteli vyhovovalo mít plán rozepsaný po měsících či delších časových úsecích. Zohlednila jsem, jak náročné by mohlo být dodržet každý měsíc vše, co je v plánu stanoveno. Vzala jsem v potaz také možné zrušení výuky a došla tak k závěru, že pokud mám plán skutečně dodržovat, bude pro mne lepší pracovat s delšími časovými úseky. Po vytvoření úseků jsem si prostudovala harmonogram školního roku a spočítala si, kolik zhruba hodin by mohlo v každém z úseků být.

Následovala formulace témat. Vytvořila jsem si seznam témat, které bych do výuky chtěla zařadit. Šlo o složitý proces, kdy jsem se snažila vymyslet, jak podat základní přehled o dějinách umění žákům, kteří prochází pubertou a pravděpodobně většině z nich umění nic moc neříká. Navíc jsem musela přijít na způsob, jak z tak širokého pole, jakým jsou dějiny umění od pravěku po 1. pol. 20. století, vybrat to maličko, které potom budu učit žáky. Musela jsem vybrat témata, která chci žákům přiblížit alespoň v rámci pětiminutových výkladů na začátcích hodin. Při hodinové dotaci jedné hodiny týdně, kdy je navíc spousta hodin z různých důvodů zrušena, je jasné, že témat nemohu vybrat mnoho.

Rozhodla jsem se se v každém časovém úseku zaměřit na jiné období. Vytvořila jsem tedy období: pravěk, středověk–novověk, směry 19. stol., směry 1. pol. 20. stol.. U každého jsem si spočítala, kolik bude v jakém časovém úseku reálně vyučovacích hodin a podle toho jsem vybrala určité množství témat, která by žákům mohla poskytnout základní přehled o dějinách výtvarného umění.

Poté jsem na základě ŠVP vymýšlela takové výtvarné úkoly, které by pokryly učivo a výstupy z RVP. Výtvarné úkoly jsem vymýšlela velmi konkrétní, a to z následujících důvodů:

- abych dokázala do TP dosadit náležitosti z ŠVP (bez konkrétních úkolů se mi těžko vymýšlelo rozvržení, kdy se bude žák čemu učit a co se naučí, jelikož jsem ještě neměla představu o konkrétní výuce)
- abych během roku věděla, co přesně chci se žáky dělat
- abych měla rozvrženo, kdy chci dělat jaké výtvarné techniky (chtěla jsem zapojit různé techniky a rozvrhnout je tak, aby se neopakovaly, popřípadě aby na sebe navazovaly – to by šlo bez předchozí přípravy obtížně)

Do plánu jsem nakonec ještě doplnila kritéria hodnocení, abych měla jasně dáno, kdyby došlo k nějakému problému, co ve výuce hodnotím.

Tematický plán byl vytvořen v programu Microsoft Excel. Při plánování TP a před jeho zpracováním pomocí počítačového softwaru byla však popsána spousta papírů s poznámkami či náčrtů všemožných variant zpracování. Části těchto postupů jsou k vidění v doprovodném deníku.

4.2.2.2 Deskripce

Plán má formu tabulky, dle které se může učitel jednoduše orientovat. Texty napsané červenou barvou jsou pouze mé poznámky. Tematický plán, který bych odevzdala vedení školy, by byl bez těchto textů. Důvodem je, že se jedná o velmi konkrétní informace, které nemusí být přesně dodržovány, slouží jen pro potřebu učitele. Není pravděpodobné, že by se skutečně povedlo odučit vše, co je v TP stanoveno a pokud by vedení školy kontrolovalo dodržování plánu, mohl by snadno nastat problém.

První sloupec udává časové období, dvouměsíční nebo tříměsíční. Pro mou informaci je doplněn o předpokládaný počet hodin výuky.

Ve druhém sloupci jsou rozepsaná témata.

Sloupec třetí obsahuje náměty, ke kterým jsou v sousedícím sloupci rozepsány techniky. Náměty byly vytvořeny v návaznosti na dané téma. K nim byly vybrány i vhodné techniky. Brala jsem i ohled na to, aby si žáci vyzkoušeli různé techniky. V některých případech jsem se i snažila, aby na sebe techniky navazovaly (viz pořadí technik „škrábání – tuš voskovka“, „suchá jehla“).

Požadavky ŠVP a RVP jsou ve sloupcích následujících. Jejich obsah byl pečlivě roztřízen tak, aby byl v souladu s danými tématy, náměty a technikami. V posledním řádku se nachází body hodící se k více různým tématům, několik z nich se dokonce hodí pro úplně každou hodinu VV, proto nebylo možné jednoduše je zařadit do ostatních řádků.

4.2.3 Ověření plánu ve výuce

Můj tematický plán je ověřován ve výuce v průběhu celého školního roku 2016/2017. Vyučující VV podle něj vede výuku na gymnáziu. Za jejího dozoru jsem měla možnost podle tematického plánu v této třídě učit sama. Taková výuka proběhla celkem třikrát (jelikož studuji denní studium a výuka na gymnáziu se překrývala s mým rozvrhem na univerzitě, neměla jsem možnost odučit více hodin).

Hlavní problém spojený s používáním tohoto TP je časové zpoždění. Kvůli několika zrušeným hodinám není možné stíhat vše, co je v plánu obsaženo. Byla by ovšem škoda, připravit žáky o některé z témat, které na sebe navazují, a tak se vyučující snaží zapojit všechna témata, i když tak vzniká poměrně velké zpoždění. Například v březnu jsme se ještě věnovali tématu, které je v časovém období „listopad–prosinec“. Je možné, že se nepodaří odučit všechna témata, která plán obsahuje.

Bližší pohled na to, jak probíhalo ověřování plánu ve výuce, je včetně reflexe k dispozici v kapitole 4.3.2 a v doprovodném deníku.

4.3 Doprovodný deník

Deník o tvorbě a realizaci tematického plánu byl vytvořen jako fotodokumentace kapitoly 4.2. První část nabízí pohledy na proces vzniku mého TP. Část druhá reflektuje výtvořky vzniklé během výuky vedené podle tohoto TP. Doprovodný deník je v tištěné podobě přílohou bakalářské práce (a na CD v elektronické podobě).

Orientaci deníku jsem volila nejen s ohledem na mé výtvarné cítění, ale také vzhledem k potřebám jeho obsahu, tedy tak, aby byl vhodný pro obrazovou dokumentaci, kterou jsem měla nashromážděnou. Odpovídající orientace byla na šířku.

Na vybraných stranách se nachází v krajním horním rohu číslování stránek. Čísla nejsou na všech stranách, jelikož jsem chtěla, aby na některých ze stran byl pouze ničím nerušený prostor pro obrazovou dokumentaci.

Hovořím-li v této kapitole o konkrétních stranách, neodkazuji tím na strany v bakalářské práci, nýbrž na strany v doprovodném deníku.

4.3.1 Vznik TP

Část deníku věnována přípravě a tvorbě tematického plánu zobrazuje mé vlastní poznámky a přibližuje tak proces, jak plán skutečně vznikl.

Na straně 6-7 je vidět, nad kterými koncepcemi jsem původně uvažovala a jak jsem zamýšlela plán rozvrhnout. S rozvržením plánu jsem si nejprve nevěděla rady, až na základě konzultace se mi podařilo rozvrhnout plán vyhovujícím způsobem.

8. strana obsahuje poznámky vytvořené během přípravy časového rozvržení. Podstatné bylo vymyslet, na jaká časová období bude plán rozdělen, zde jsem váhala mezi rozdělením po 2 měsících či po delších úsecích. Následně bylo potřeba spočítat dle školního harmonogramu pro daný školní rok odhadovaný počet hodin.

Výběr témat, který je na straně 9, pro mne byl náročnou záležitostí. Prvotní záměr byl obsáhnout v tomto roce dějiny umění až po současnost a k tomu se navíc začít věnovat multimediální tvorbě. Výběr konkrétních témat ale ukázal, že na pokrytí tohoto obsahu

jeden školní rok s dotací jedné hodiny týdně stačit nemůže. Obsah byl tedy rozdělen do dvou ročníků a byla vybrána pouze některá z mnoha možných témat.

Na stranu 10-11 byly vloženy mé poznámky při studiu ŠVP. Výstupy a učivo a metody jsem si rozepsala vlastními slovy tak, aby se mi s nimi dobře pracovalo při zpracovávání do tematického plánu. Snažila jsem se rovnou také zařadit určité směry k tématům.

Poslední strana se týká námětů a technik, jejichž formulace pro mne také nebyla jednoduchou záležitostí. Vypsala jsem si některé techniky, které bych mohla do výuky zařadit. Poté jsem se snažila vymýšlet konkrétní výtvarné úkoly, které by přesně odpovídaly požadavkům TP a zároveň umožňovaly žákům vyzkoušet si různé techniky.

4.3.2 TP v praxi

Část reflektující uskutečněnou výuku zobrazuje výběr děl z několika (nikoliv ze všech) proběhnutých hodin.

Moje první výuka proběhla 4. 10. 2016, kdy jsme se se žáky věnovali tématu pravěk. Po krátkém úvodu dostali žáci za úkol vymodelovat sošku vystihující to, co jim přijde pro dnešní dobu nejpodstatnější. Na straně 17 je zobrazena má příprava na hodinu. Na stranách následujících jsou fotografie výsledků tvorby žáků. Během závěrečné reflexe jsem pořizovala zápisky výpovědí žáků o jejich dílech, které jsou pod některými fotografiemi vloženy. Pro ověření zvládnutelnosti tohoto úkolu v časovém úseku 30 minut, což je maximální čas, který žáci na tvorbu mají, jsem tento úkol zkusila zpracovat také (viz obrázek na straně 16).

Na stranách 22-25 je vložena dokumentace další výuky na téma pravěk. U této výuky jsem být nemohla. Jedná se však o zajímavý úkol, kde měli žáci nakreslit tuší vlastní příběh, a to pouze pomocí symbolů, námětem byly počátky písma. Někteří z nich později přidali ke své kresbě vysvětlení.

Další hodina VV je na stranách 26-27. Tématem už není pravěk, ale gotika. Opět se nejedná o výuku vedenou mnou. Tentokrát ale vyučující pracovala s námětem, který se nachází v tematickém plánu – výmalba klenby. Pomocí šablonového tisku vyzdobili žáci

barvami spodní strany velkých stolů, nacházející se ve výtvarné učebně. Žáci na tomto úkolu pracovali ve skupinách.

Mnou vedenou výuku lze vidět na stranách 28-32. Tématem této hodiny byla renesance. Žáci se seznámili s pojmem sgrafito a vyzkoušeli si vyškrábat motivy sgrafita na papír pokrytý voskovkou a tuší. Tento úkol vyžadoval dvě vyučovací hodiny, jelikož v hodině první jsme si s žáky pouze řekli základní informace a nabarvili papíry, které potom dlouhou dobu schnuly. Mezitím si žáci vytvářeli návrhy sgrafit, které potom v další hodině vyškrábali. I tento výtvarný úkol jsem si pro uvědomění náročnosti (zejména časové) vyzkoušela (strana 28).

S žáky jsem také začala pracovat na následujícím úkolu, kterým je autoportrét suchou jehlou. Tento úkol však, jak se ukázalo, vyžaduje 3 vyučovací hodiny a v době psaní bakalářské práce ještě tento úkol nebyl dokončen, proto není jeho fotodokumentace součástí deníku.

4.3.2.1 Reflexe

Práce s těmito žáky byla zajímavá, jelikož se ve většině případů jednalo o velmi inteligentní děti a jejich debaty během tvoření pro mne byly něčím zcela neobvyklým. Velké pozitivum byla určitě jejich ochota pracovat a snaha o uspokojivé výsledky. Škoda je snad jen to, že se žáci obecně často snažili o realistické podoby konkrétní skutečnosti a pokud se jim to nedařilo, přišlo mi, že nebyli se svým výtvozem moc spokojeni. To se však u dětí tohoto věku dalo očekávat.

V rámci mé výuky pracovali žáci na třech výtvarných úkolech – na modelování hliněné sošky, na vyškrabávání sgrafita na papír a na autoportrétu suchou jehlou. Určitě pro mne bylo zajímavé žáky při činnosti pozorovat. Během výuky nenastaly žádné problémy, pouze bylo někdy obtížné zvládnout vše, co bylo naplánováno, ve 45 minutách výuky.

4.4 Závěr

Výstupem praktické části práce je vlastní tematický plán, jeho ověření ve výuce a doprovodný deník obsahující fotodokumentaci.

Pracování na této části mi pomohlo pochopit a uvědomit si, jak složitou činností je tvoření tematických plánů a jak je obtížné tematický plán dodržovat (i přes snahu učitele často není možné přesně dodržet plán a stihnout vše).

Doprovodný deník pomáhá předat informaci, že formulování tematického plánu opravdu není jednoduchou záležitostí. Kromě toho také reflektuje výuku podle mého TP v praxi.

Závěr

Bakalářská práce se zprvu věnovala teorii. Řešeny byly různorodé otázky týkající se tematických plánů pro výtvarnou výchovu na základních školách. Pokusila se vytvořit přehled o jakémisi ideálním stavu spojeným s tvorbou a používáním těchto dokumentů. Jako nejzajímavější zjištění při řešení této části práce, považuji podkapitolu s číslem 1.2.4, která podává informace o právních předpisech stanovujících povinnost tematických plánů. Paradoxní fakt, že tematické plány povinnými dokumenty nejsou a přesto je kontroluje Česká školní inspekce, nabízí podněty k dalšímu zkoumání.

Hlavní částí práce byly případové studie. Díky nim jsem získala přehled o aktuální situaci ohledně používání a zpracování tematických plánů. Tato problematika mě natolik zaujala, že jsem studie doplnila ještě o dotazníkové šetření. To mi pomohlo rozšířit si přehled a podpořit výsledky předchozího zkoumání. Celkové výsledky výzkumné části mě lehce překvapily – než jsem se zkoumání začala věnovat, měla jsem zřejmě příliš pozitivní představu o používání tematických plánů. Nyní už však vím, jak to s těmito dokumenty skutečně chodí v praxi.

K pochopení komplikací spojených s tematickými plány mi napomohla i praktická část mé práce, kde jsem si na vlastní kůži vyzkoušela, jaké to je, tvořit si svůj vlastní plán a vést na jeho základě výuku. Fotodokumentaci jsem potom zpracovala do takzvaného doprovodného deníku.

Příprava a zpracování bakalářské práce mne obohatily o řadu poznatků a zkušeností, které se mi jistě budou hodit v mé budoucí praxi. Téma, které jsem v práci řešila, považuji za zajímavé a přínosné.

Kdybych měla shrnout hlavní přínos této práce, byly by to určitě informace získané výzkumnou částí. Současné podoby tematických plánů jsou po většinou nevyhovující. Nezbyvá než doufat, že se situace časem zlepší a tyto dokumenty budou učitelům lepšími pomocníky, než je tomu nyní.

Seznam literatury

Kurikulární dokumenty

- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. VÚP Praha: Tauris, 2007. ISBN 80-87000-02-1.
- *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2007. ISBN 978-80-87000-11-3.
- *Školní vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání „Per aspera ad astra!“*. [online] Gymnázium Jana Keplera, Parlářova 2, Praha 6, 169 00 [cit. 2017-04-01]
Dostupné z:
<https://drive.google.com/file/d/0B9XkVI3fMW5uM1ZDREdKZmVfdkk/view>
- *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Prima škola“*. [online] Základní škola Štětí, Ostrovní 300, okres Litoměřice [cit. 2017-04-01] Dostupné z:
<http://www.zssteti-ostrovni.cz/fotky5405/obrazky/SVP-2013.pdf>
- *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Škola vzájemné úcty a veselých barev“*. [online] Základní škola a Mateřská škola Nymburk, Letců R.A.F. 1989, Nymburk 288 02 [cit. 2017-04-01] Dostupné z: http://www.zs-raf.cz/data/dokumenty/SVP_1_9_2016.pdf
- *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Škola základ života“*. [online] Základní škola Litoměřice, U Stadionu 4, 412 01 Litoměřice [cit. 2017-04-01]
Dostupné z: <https://www.ustadionu.cz/ke-stazeni/file/36-skolni-vzdelavaci-program.html>

Odborná literatura

- BRÜCKNEROVÁ, Karla. *Skici ze současné estetické výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5616-9.
- FIŠEROVÁ, Z.: *Vizuální gramotnost jako základní soubor kompetencí empirického diváka pro tvorbu a čtení významů kulturních artefaktů*. Dizertační práce PedF UK 2015.

- HAZUKOVÁ, H.: *O (ne)plánování výtvarné výchovy v Čechách aneb Tematické plány? „Vyrobeny“, odevzdány, v ředitelnách uschovány!* In: *Výtvarná výchova*, 2003, roč. 43, č.34.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání*. V Praze: VÚP, 2005. ISBN 80-87000-03-x.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.
- KITZBERGEROVÁ, L. *Didaktika výtvarné výchovy*. 2014. ISBN 978-80-7290-667-3.
- MAREŠ, J.: *Tvorba případových studií pro výzkumné účely*. In: *Pedagogika*, roč. 65, č. 2, 2015, s. 113–142.
- ROESELOVÁ, V.: *„Řady a projekty ve výtvarné výchově“*. Sarah, Praha 1997 ISBN 80-902267-2-8.
- ŠVAŘÍČEK, R. – ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- ZIKMUNDOVÁ, V. (ed.). *Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova*. (Symposium ČS INSEA Plzeň, 2004). Plzeň: Západočeská univerzita. 2004. ISBN 80-7043-504-6.

Internetové zdroje

- Česká školní inspekce ČR - Inspekční činnost. *Česká školní inspekce ČR - Home* [online]. Copyright © 2016 Česká školní inspekce [cit. 01.04.2017]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Inspekcn%C3%9A-cinnost-QL/Inspekcn%C3%9A-cinnost>
- MŠMT vydává upravený RVP ZV, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 01.04.2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-vydava-upraveny-rvp-zv?highlightWords=%C3%9Apravy+%C5%A0VP+podle+RVP>
(mám to i stažený)

Ostatní zdroje

- Inspekční zpráva čj. ČŠI-01261/08-06 [cit. 01.04.2017]. Dostupné z:
<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8DCdNaQYWEJ:https://portal.csicr.cz/Files/Get/BD3DCD18-B340-4529-B117-2D9D272E4046%3Fdb%3DArchive+%&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>
- Zákon č. 561/2004 Sb, [cit. 01.04.2017]. Dostupné z:
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:7q6GiaNATmIJ:www.msm.cz/file/35181_1_1/+&cd=4&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

Seznam schémat, tabulek a grafů

Schéma 1	systém současných kurikulárních dokumentů
Schéma 2	historie kurikulárních dokumentů
Tabulka 1	shrnutí výsledků kazuistik
Graf 1	aprobace učitelů VV, převzato z Fišerová, 2015, s. 74
Graf 2	odpověď na otázku „Setkal/a jste se v praxi s tematickými plány?“
Graf 3	odpověď na otázku „Učil podle nich někdo?“
Graf 4	odpověď na otázku „Do jaké míry se jimi řídil?“
Graf 5	odpověď na otázku „Má každý učitel svůj TP nebo je jeden společný?“
Graf 6	odpověď na otázku „Myslíte si, že je takový plán k něčemu užitečný?“

Seznam zkratk

ČŠI	Česká školní inspekce
MŠMT	Ministerstvo mládeže a tělovýchovy
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program
TP	Tematický plán
VV	Výtvarná výchova
VP	Vzdělávací program
ZŠ	Základní škola

Seznam příloh

Příloha č. 1	e-mailová korespondence s ČŠI
Příloha č. 2	transkripce rozhovoru – kazuistika A
Příloha č. 3	transkripce rozhovoru – kazuistika B
Příloha č. 4	transkripce rozhovoru – kazuistika C
Příloha č. 5	tematický plán školy A
Příloha č. 6	tematický plán školy B
Příloha č. 7	tematický plán školy C
Příloha č. 8	část ŠVP školy A (kompletní ŠVP na CD)
Příloha č. 9	část ŠVP školy B (kompletní ŠVP na CD)
Příloha č. 10	část ŠVP školy C (kompletní ŠVP na CD)
Příloha č. 11	tabulka výsledků dotazníkového šetření
Příloha č. 12	vlastní tematický plán

Příloha č. 1 - e-mailová korespondence s ČŠI

20. 4. 2016, 9:01

Picková Marie Marie.Pickova@csicr.cz

Komu: Lux.Fojtikova@seznam.cz

RE: Tematické plány - dotaz

Dobrý den,

právními předpisy skutečně stanoveno není. Školy vychází ze školního vzdělávacího programu zpracovaného podle rámcového vzdělávacího programu. Učitelé si zpravidla ještě podrobněji rozepisují do tematických plánů, to však není stanoveno právními předpisy.

Krásný den

Mgr. Marie Picková

vedoucí oddělení kanceláře úřadu

ústředí

Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5

tel.: +420 251 023 112

mobil: +420 728 107 312

www.csicr.cz

From: Lucka Fojtíková [mailto:Lux.Fojtikova@seznam.cz]

Sent: Tuesday, April 19, 2016 4:31 PM

To: posta@csicr.cz

Subject: Tematické plány - dotaz

Dobrý den,

jsem studentka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Píšu bakalářskou práci o tematických plánech a potřebovala bych najít vyhlášku, kde je definováno, jak často by tematické plány měli vznikat, jakou by měli mít podobu a podobně.

Bohužel, já ani moje vedoucí práce jsme nebyly schopny nic takového na internetových stránkách nalézt.

Prosím, existuje vůbec nějaká taková vyhláška? Pokud ano, mohli byste mi ji poslat?

Předem moc děkuji,

Lucie Fojtíková

Příloha č. 2 – transkripce rozhovoru – kazuistika A

Rozhovor s učitelkou VV

- Jak dlouho máte tento tematický plán?

- Už asi 10 let.

- Upravujete ho vůbec někdy/nějak?

- Já ne, mohla bych ho poupravit, ale nechci ho předělávat ostatním vyučujícím.¹

- Takže TP máte jeden společný?

- Ano, všichni učitelé se řídí stejným plánem, takže kdyby ho chtěl někdo upravit, musel by dbát na to, aby s tím také souhlasili ostatní vyučující tohoto předmětu.

- Vám tento TP vyhovuje?

- Moc ne.

- Kdo ho dělal?

- Já, ale už je to dlouho, měla jsem ho ještě předtím, než jsem učila Vás.²

- Jak podle vašeho TP učíte?

- Hodně to odpadá, ale snažím se ho dodržovat. TP je hodně obecný. S žáky zkouším dělat různé věci, hlavně, aby se žáci odreagovali od ostatních nudných hodin. V létě chodíme malovat či kreslit ven a v zimě jdeme třeba tvořit ze sněhu. Někdy také děláme věci na trhy nebo do různých soutěží. Téma volím obvykle podle látky, kterou zrovna probíráme v jiných předmětech³, třeba když probírám středovou souměrnost, dám jim potom úkol týkající se týchle látky. Chodíme i do počítačové učebny, když je tam volno. Tam učím žáky pracovat v různých editorech a děláme třeba úpravu fotek.

- Jaký máte cíl? Co se snažíte, aby se žáci naučili?

¹ učitelka A učí VV jen dvě hodiny týdně, kdežto ostatní učitelé mají v pracovním úvazku více hodin VV

² učitelku A jsem měla jako vyučující VV, když jsem chodila na ZŠ (cca před 10 lety)

³ učitelka A učí jako hlavní předměty matematiku a fyziku

- Snažím se je naučit nějaké základy teorie, a to jen úplně základní věci, aby měli třeba pojetí o tom kdo to je Michelangelo a tak. Pak takové ty věci jako aby věděli jaký je rozdíl mezi kresbou a malbou, nebo jak se míchají barvy, například co vznikne ze žluté a červené. Pak se také snažím, aby si uvědomovali prostor, aby se hodně dívali na věc než jí začnou kreslit nebo malovat. No a pak se je snažím naučit třeba nakreslit rovnou čáru a tak, to jim říkám, že se jim bude hodit, kdyby chtěli jít pak třeba na truhláře nebo něco. A jde mi hlavně i o to, aby se odreagovali a odpočinuli si u toho. Ale je to s každou třídou úplně jiné, s těmi hodnějšími třeba proberu té teorie o něco více, kdežto s problemovějšími třídami, tak jim říkám opravdu jen málo.

- Děláte na konci hodin závěrečné hodnocení?

- Ne, nezbývá nám čas na to, abychom si sedli do kroužku a povídali si o výtvorech.

- Chodíte s dětmi někdy do galerií či na výstavy?

- Já bych chtěla, ale v rámci výuky VV, což jsou dvě vyučovací hodiny, by se to stihnout nedalo a škola mi neumožní vyjet na celý den.

Příloha č. 3 – transkripce rozhovoru – kazuistika B

Rozhovor s učitelkou VV

- Jak dlouho máte tento tematický plán?

- Už hodně dlouho.

- Upravujete ho vůbec někdy/nějak?

- Ne.

- Má každý učitel svůj TP nebo je společný?

- Je společný.

- Dělala jste ho vy?

- Ne, TP si učitelé VV jen stahují, je daný.

- Stahují?

- Z ŠVP, každý učitel si to jen stáhne, já si tam pak ručně dopisuji poznámky, techniky.

- Do jaké míry se ho držíte?

- Trochu. Z TP toho stihneme jen hodně málo, dalo by se říct, že skoro nic.

- Jak podle vašeho TP učíte?

- Kouknu se na ty témata, jestli se mi nějaké hodí k výuce. Spíše se snažím zkoušet různé techniky a hodně s žáky malovat venku. Zkoušíme pracovat s netradičními materiály, jako třeba tělo, látka. Děláme také skupinové práce, kulisy pro divadelní představení. Snažím se také zapojovat výchovná témata, jako třeba šikana, abych žáky vychovala. Snažím se je také něco naučit, v 6. třídě je učím o barvách, potom v 8. třídě dějiny umění. Nejvíce mi vadí, že musím přizpůsobovat činnosti škole, aby byly výtvary na výzdobu nebo do soutěže a nemám prostor pro uměleckou tvorbu. Také mi vadí, že nemám prostory⁴, ale to nikoho nezajímá, protože to je jenom výtvarka a ta prej nic nepotřebuje.

⁴ učitelka B nemá možnost učit VV ve výtvarné učebně – učí v běžné učebně, která není výuce VV přizpůsobena

Příloha č. 4 – transkripce rozhovoru – kazuistika C

Rozhovor s ředitelem školy

- Aktualizujete někdy nebo je pořád stejný?

- Aktualizujeme ho pouze tehdy, když MŠMT vydá pokyn, který nás k tomu nutí. To znamená, pokud potřebujeme plán rozšířit nebo něco novelizovat. Přibližně 1x ročně ke konci školního roku se dohadujeme, jestli nám plán vyhovuje a co změníme.

- MŠMT vydá pokyn k úpravě TP? Nikde není, že by byly povinné, tak jak může vydat pokyn k jejich úpravě?

- MŠMT vydá pokyn k úpravě školních vzdělávacích programů (čas od času je doplňujeme). Z těchto ŠVP vycházejí tematické plány – a proto je musíme také upravit. Tematáky opravdu nepatří mezi povinné dokumenty, ale dobře se podle nich zapisuje probíraná látka do třídnice, učitel má po ruce i to, co má učit a v které knížce to najde.

- Má každý učitel svůj TP nebo je společný?

- Pro všechny učitele jsou tematické plány stejné a kdykoli je možné je doplnit. Pokud učitel přijde za zástupkyní ředitele, doplní plán jako novou přílohu, která platí od následujícího školního roku.

- Dodržují učitelé TP?

- Učitelé se tematických plánů musí držet podle nařízeného pokynu ředitele a přesně podle plánu zapisují i do třídní knihy.

Příloha č. 5 – tematický plán školy A

PŘEDMĚT: VÝTVARNÁ VÝCHOVA – 6.ročník

Měsíc	Tématická oblast	Učivo	Průřezová témata	Očekávané výstupy	Mezipředmětové vztahy	Poznámky
září	Představa světa	Linie, čára, kresba Rozvržení v ploše Sochařství - socha, plastika, objekt	OSV, osobnostní rozvoj - kreativita	Vybírá a vytváří bohatou škálu VOV a jejich vztahů k VOV zkušeností z vlastního vnímání a představ.	F	kresba tužkou, rezer. tech., rozhovor, prohlížení knih
říjen	Ruce Podzim	Vyjádření proporcí ruky Přírodní materiály		Používá VOV k zachycení vizuálních zkušeností. Snaží se porovnávat již existující VOV.	Př	otisk, studie tužkou, kresba fixy
listopad	Pravěk Oči, ústa, nos Advent	Pravěké umění Proporce očí, úst, nosu Symbolické poznatky - zvyky	VMEGS, objevuje Evropu a svět	Zvládne zachycení vizuálních zkušeností.	Př, D	video, knihy, malba, koláž, kresba
prosinec	Zjednodušení Stylizace Písmo	Umění Egypta Užitá grafika - logo, piktoqram, reklama Zákonitosti výběru písma	MV, etnický původ	K tvorbě VOV využívá počítačovou grafiku.	D, Čj	práce s textem, referáty, počítačová grafika, kresba
leden	Zvířata	Vyjádření charakteristických znaků zvířecí postavy	EV, lidské aktivity a problémy životního	Interpretuje VOV v rovině smyslového působení.	Př	malba, kresba, modelace, hlína

únor	Kámen, míč	Stínování Řecké umění Vyjádření tvaru a objemu Reflexe vnímání hmatem	prostředí	Umí zachytit zkušenosti získané hmatem.	D, M	k. uhlím, pastelem, k. tužkou, křídou
březen	Ilustrace Film Lidové umění	Mediaální komunikace Symbolické poznatky- velikonoční zvyky (pečivo, vejce)	MV, kulturní diferenciacie MeV, fungování a vliv médií ve společnosti MeV, tvorba mediálního sdělení	Zvládá animaci Uvědomuje si různorodost zdrojů interpretace VOV. K tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace.	D, Hv	kresba, animace, referáty, vizovické těsto, zdobení vajec voskem
duben	Motýli Jaro	Umění Říma VOV v procesu umělecké tvorby		Kombinuje různé vlastnosti VOV k získání originálních výsledků. Chápe obsah uměleckých projevů minulosti.	D	tisk, rez. tech., práce s atlasem, V- video, referáty, výklad
květen	Barevné sny a náhody	Kontrast Mystická vyjádření Psychologické působení barvy	OSV- psychohygiena	Vytváří VOV v rovině subj. psychologického účinku.	D, Čj, Hv	škrob. barvy, dipping, dekalk, meditace
červen	Prostředí pro život	Časoprostorové vyjádření		Pojmenovává bohatou škálu VOV a jejich vztah k VOV poznání.	Př	kresba, koláž, malba

PŘEDMĚT: VÝTVARNÁ VÝCHOVA - 7.ročník

Měsíc	Tématická oblast	Učivo	Průřezová témata	Očekávané výstupy	Mezipředmětové vztahy	Poznámky
září	Hlava	Románské umění Sochařství-hlava Proporce lidské hlavy podobnost	OSV, osobnostní rozvoj - kreativita EV-lidské aktivity a problémy životního prostředí	Užívá VOV k zachycení zkušeností získaných ostatními smysly. <i>Význam ochrany kulturních památek.</i>	Př, D	proláž, pop. osnova, kresba, knihy, video
říjen	Výraz Pláč a smích Podzim	Odhlování vědomých a nevědomých účinků tvorby Nálada barev	MV-lidské vztahy	Rozliší působení VOV v rovině smyslového účinku a v rovině subjektivního účinku. <i>Umět se vžit do role druhého.</i>	Hv	výroba masek, hádky, koláž, porovnávání uz.děl
listopad	Zdobení těla a hlavy Advent	Oděvy Dekor ornament	MV-etnický původ	Poznává na konkrétních případech různorodost zdrojů interpretace VOV. <i>Vnímat odlišnosti lidí, ale i jejich rovnost.</i>	D, Vzk	výroba klobouků, kresba, výroba šperku, m. brýlí, inspir. časopisy
prosinec	Rytmus ,pohyb	Reflexe vnímání pohybem	OSV-	Umí použít VOV k zachycení	Hv, Tv	domalba,

	Jak podepsat nebe	Zobrazení rytmu Reflexe vnímání sluchem	komunikace	zkušenosti získaných sluchem a pohybem. <i>Uplatňuje empatické a aktivní naslouchání.</i>		phot. cesty v polybu, barevná síť, graf. partitury
leden	Auta	Užitá grafika Spojení písma a motivu		Srovnává účinek vl. VOP ve VOV již existujících.	Čj	oldtimer gr., značky, kniha DA
únor	Technická fantazie	Vyjádření fantazijních představ Goticke umění Experimentování s objekty	VMEGS, objevujeme Evropu a svět	Samostatně odhaluje kontext vl. VOV, tak aby byl srozumitelný pro ostatní. Zaznamenává užítím VOV podněty z představ a fantazie.	D, F	model, běžící psaní, akumulace, video, referáty, knihy
březen	Lidové umění	Druhy keramiky Dekor, ornament		Variuje různé vlastnosti k získání originálních výsledků.	D	encyklopedie, práce s hlínou
duben	Strom Jaro	Analýza celistvě vnímaného tvaru na skladebné prvky Renesance v umění	OSV-komunikace	Umí zvolit VOV k zachycení kvalit. <i>Vnímavě pozoruje své okolí.</i>	Př, D	fotografie listů, studie, ilustrace
květen	Zvířata, ptáci	Akční tvar malby a kresby Stylizace, zjednodušení		Rozliší působení VOV v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.	Př, Hv	model zvifete, styl. pt., ilustrace
červen	Krajina	Prožívání interakce s realitou Obzor, horizont, přední a střední plán	EV, ekosystémy, vztah člověka k prostředí MeV, tvorba mediálního sdělení	Uvědomuje si odlišnou kontextuální podmíněnost. <i>Změny okolní krajiny vlivem člověka.</i>	Př	tvoření výřezu, anatomie krajiny pod povrchem, studie

PŘEDMĚT: VÝTVARNÁ VÝCHOVA – 8.ročník

Měsíc	Tématická oblast	Učivo	Průřezová témata	Očekávané výstupy	Mezipředmětové vztahy	Poznámky
září	Lidé	Sochařství Proporce lidské postavy	OSV - sebepoznání, osobnostní rozvoj - kreativita	Samostatně vytváří bohatou škálu VOV a jejich vztahů Pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků. <i>Zná dobře své tělo.</i>	D, PŘ	prop.kánon, studie kostry
říjen	Dvojice v akci Podzim	Sochařství Vyjádření dějových a prostorových vztahů	MV - lidské vztahy	Užívá VOV k zachycení vztahů. <i>Prožívat empatii.</i>	D	cesta v dešti-uhel, kompozice hud.,
listopad	Pohyb Advent	Umění baroka a rokoka Sochařství Pohyb těla a jeho umístění v prostoru Vyjádření pohybu	VMEGS, objevujeme Evropu a svět	Užívá VOV k zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích.	D, Tv, Hv	koláž ms, encyklope- die, kresba
prosinec	Perspektiva zátiší	Vyjádření prostoru Vztahy mezi objekty Vztah objektu vůči celku Perspektiva průčelní, nárožní, válc. předmětů	OSV- komunikace	Užívá vizuálně obrazná vyjádření pro zachycení jevů. <i>Umi odhalit řeč předmětů vytvářených člověkem.</i>	M	zátiší uhel, kresba, malba
leden	Bydlení	Senzuálně deskriptivní poznatky Vyjádření manipulace s objekty Umění klasicismu		Vybírá, vytváří a kombinuje VOP pro vlastní originální vyjádření a porovnává a hodnotí účinek s již existujícími a běžně	Vkz, D	koláž, model

únor	Ptáci	Kritéria porovnávání interpretací Umění romantismu			užívanými. Odhaluje interpretační kontext vl. VOV a porovnává je s dalšími nabízenými kontexty.	D, PŘ	tisk peří, malba, koláž
březen	Lidové umění	Vyjádření procesuálních a kvalitativních proměn Realismus v umění Lidová architektura			Rozlišuje obsah VOV uměleckých projevů minulosti.	D, Čj, Hv	kolor. kresba, video, knihy, referáty
duben	Jaro Křik a ticho	Symbolická vyjádření Vyjádření prožitku, dojmu barvou	OSV- komunikace		Dokáže zhodnotit účinek vlastního VOV. <i>Získání dovedností pro neverbální komunikaci.</i>	Čj	výzva kresbou, zátiší temp.
květen	Záhadné krajiny a ostrovy	Použití analytických zkušeností			Užívá VOV pro zachycení vývoje.	Z, Hv	perokresba - práce s mapou, maketa
červen	Město	Smyslově orientačně deskriptivní působení VOV Impresionismus	MeV, tvorba mediálního sdělení		Pojmenovává bohatou škálu VOE a jejich vztahů k VOV zkušenosti z vlastního poznání.	D, Z	výstavka fot., kresba uh., malba, koláž

PŘEDMĚT: VÝTVARNÁ VÝCHOVA – 9.ročník

Měsíc	Tématická oblast	Učivo	Průřezová témata	Očekávané výstupy	Mezipředmětové vztahy	Poznámky
září	Lidské stopy	Proces tvorby jako vyjádření struktury vztahů Secese	OSV, osobnostní rozvoj – kreativita; sebezpoznání a sebezpojetí	Rozlišuje úroveň vztahů vizuálně obrazných elementů. Ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených VOV v sociálních vztazích. Nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci. <i>Pozorovat svoji vlastní psychiku.</i>	D, PŘ	plakát, stopy, malba
říjen	Písmo	Fauvismus- historická interakce Uplatnění řazení a kompozice písma v ploše	VMEGS, objevujeme Evropu a svět	Odhaluje interpretační kontext přejatého VOV, tak aby byl srozumitelný pro ostatní. Rozlišuje obsah VOV minulosti.	Čj	grotesk, dekor.kom.
listopad	Portrét	Porovnávání vlastních interpretací s uznávanými Vyjádření psychického a fyzického stavu Kubismus		Interpretuje a hodnotí účinek VOV uměleckých projevů minulosti. Vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.	D, PŘ	proměny- malba, koláž, kresba
prosinec	Volná grafika	Abstraktní umění Osobně založené představy vyjádřené v obraze		Vybírá a kombinuje VOP pro uplatnění své osobnosti.		linoryt, suchá jehla

leden	Šaty dělají člověka	Futurismus Využití výrazových možností materiálů, struktury a barvy s ohledem na funkci Odivání a vkus	MV, etnický původ	Interpretuje obsah VOV současnosti, zkoumá jejich účinek na intenzitu svých prožitků v jejich celistvosti. <i>Znáť odlišnosť ľudí, ale i jejich vzájemnou rovnosť.</i>	D, Vkz	výstavka- přehled, referáty, tkaní
únor	Živly	Surrealismus Dynamické proměny Využití přírodních a uměleckých forem k rozvíjení fantazie	EV, základní podmínky života	Užívá VOV pro zachycení procesů v proměnách. <i>Chápe vzťahy vlastností vody a života.</i> <i>Půda- uvědomuje si propojenosť složek prostředí</i> <i>Ovzduší - rozumí propojenosť světa.</i>	D, Př, Hv	kresba- podoby v., oheň, malba
březen	Lidové umění Oděv, látky Batika	Konstruktivismus Lidové kroje Batika		Vysvětluje své postoje k VOV s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů. Uvědomuje si kontextuální podmíněnost zdrojů.	D, Vkz, Pě, Hv	batika, lav. kresba, rozhovor, referát
duben	Černá noc Jasný den	Magická vyjádření Vyjádření dojmu	MV- lidské vztahy EV, vztah člověka k prostředí	Vytváří subjektivní VOV s psychologickým účinkem. <i>Všimá si vzájemného obohacování různých kultur.</i>	Hv, D, Z	znamení na kameni, kresba-elf
květen	Láska a přátelství	Emotivní účinek obrazu Uplatnění emocionální funkce barvy	OSV, pojetí své vlastní psychiky MeV, tvorba mediálního sdělení	Kombinuje VOP pro uplatnění své osobnosti.	Vko, Vkz, Hv	polyekran, kamarád, dialogy- malba
červen	Papír	Práce s papírem jako pojetí výtvarného umění		Užívání metod současného výtvarného umění.	Pě	origami- asambláž, konstrukce

Příloha č. 6 – tematický plán školy B

UCEBNÍ PLANY VV 7.-9.ROČNÍK

2009-2010

TEMATICKÉ OKRUHY	Příklady temátů:	Typy, druhy a formy činnosti, výt. techniky:
Lide v prostoru a času:	Lidské bytosti ,bytosti z mýtů minulých i budoucích-vznik, role, proměny, zánik, způsoby jednání, příbuznosti, odlišnosti, vlastnosti, vnímání, citění, myšlení, paměť, představy, sny	-záznamy smyslových zážitků, emoci, myšlenek, -vyhledávání, pojmenovávání a uplatňování linií, barev, struktur, světla, kontrastu, kompozice ve vl. ast. tvorbě
	Komunikace-dotek, pohyb, gesto, výraz, řeč, písmo, telefon, internet, znaky, symboly, zvuk, ton, rytmus-jejich výtvarné aspekty, komunikace v umění	-hledání vhodných forem pro vyjádření obsahu v ploše a prostoru -kresba, malba, grafika, prostor, tvorba, instalace, PC grafika , multimedia
	Lidské skupiny a společenství-dvojice, parta, generace, rodičovství, obec, region-vztahy, situace, události, rituály	haptická, komunikační a prostorově orientační cvičení, zobrazení znázorněných situací, využití vlastního těla, skupinová tvorba – tvorba záznamů a dokumentace akcí
Země-planeta života:	Země dnes, zítra a pozítří- vznik, sopky, potopy, světadily, usazování, eroze, krystalizace, vránění, proměny krajiny, Země-planeta lidí	-spojení výtvarné tvorby s hudbou a pohybem a dramatem, tvorba jednoduchých dramatických a multimediálních představení ,řešení divadelního prostoru.....
	Organismy – Vznik, metamorfozy, vztahy, zánik, atom, buňka, molekula, tajemství mikrosvěta, tvary, barvy, detaily, společenství, informace, komunikace	-vzhledávání a využívaní reprodukci, fotografií, časopisů, tiskovin, /struktury, postavy, písmo, výtvarné znaky atd.../
	Vesmír- Země ve vesmíru, Slunce, planety, galaxie, černé díry, supernovy, pulsary a kvasary, hmota, energie, rychlost a světlo, umělá tělesa, komunikace	-práce s učebnicemi výtvarné výchovy, encyklopediemi, výtvarnými slovníky, autobiografiemi, CD-ROM atd.
Věda a technika, design, architektura, výtvarné umění:	Svět předmětů-materiál, tvar, konstrukce a funkce, výtvar a výrobek, oděv, nábytek, bytové doplňky, suvenýry, reklama, móda, vkus, styl a sloh	Dle možnosti výuky žáci navštíví galerii v Litoměřicích předem dohodnutým programem
	Technika, stroje, energie-proměny, konstrukce, pohony, pohyby, fungování a schopnosti strojů, proměny energie, věda, technika a příroda-bionika	
	Byt, stavba, město-doupě, skryš a obydlí, zařízení, proměny vkusu, jeskyně, dům, chrám, palác, škola, architektura – duchovní prostor pro člověka, vizuální komunikace a orientace ve městě, město-prostor pro lidi a pro umění	
	Svět umění- pokoj, obraz, rám, postava, socha, soška, zahrada, grafika, ex libris, mince erb, domovní znamení a logo, reklama a umění	

Příloha č. 7 – tematický plán školy C

Výtvarná výchova 6.ročník				Školní rok:	
Různé odborné publikace					
Učivo ŠVP	Měsíc	Rozpracované výstupy	Rozpracované učivo	Kompetence	Poznámka
Prvky vizuálně obrazného vyjádření	září	ž. vybírá co nejšířší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů	Linie, tvary, objemy, světlotní a barevné kvality, textury Jednoduché zátiží s ovocem (zeleninou)	KŘP 1	ize měnit
		ž. si uvědomuje rozdíl mezi objemem a linií	Hlava neskutečné bytosti Dekoratívni plocha Letokruhy	KSP 7.1 KO 4.2	linie-čára
Uspořádání objektů do celků v ploše, objemu,prostoru a časovém průběhu	říjen	ž. zobrazuje vlastní představy	Vyjádření vztahů, pohybu a proměn Podzimní krajina Jabko a jeho proměna (jeho objem)	KU 16	různá technika
Reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly	listopad	ž. rozvíjí estetické citění	Příroda čaruje Den zvířat Vědomé vnímání	KSP 4 KK 6	
Smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření	prosinec	ž. rozvíjí svou představivost a tvořivost	Den studentva Hodinky a jejich zvuk	KU 4.1 KP 1	
		ž. rozvíjí svou představivost a tvořivost	Vyběr, kombinace a variace ve vlastní tvorbě Zima. Vánoce. V kosmu Vánoční vyzdoba školy a třídy	KŘP 1.1 KO 4.1,KSP 7	
Prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností	leden	ž. uplatňuje prvky pro vyjádření vlastních představ	Manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru	KSP 4,1	
Typy vizuálně obrazných vyjádření	únor	ž. zvládá proporce figury ž. kreslí hračku ž. vytváří objekt ž. ilustruje text	Filmy, seriály - hrané, animované Figura v klidu pohybu Hračky, objekty, ilustrace textů Hračka. Objekt Ilustrace textů	KP 1.1 KU 9 KSP 6.1 KO 4, KK 12	
Přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením	březen	ž. uplatňuje různé přístupy ž. vyjadřuje své vjemy ž. vyjadřuje své vjemy uplatňuje prvky pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků	Hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické) Masky Prostorový útvar. Vyjádření zvuku Jaro - proměny přírody	KSP 5, KU 4	haptické - kontakt rukou

Osobní postoj v komunikaci	duben	Jeho utváření a zdůvodňování	v průběhu celého roku
		Důvody vzniku odlišných interpretací vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých)	
		Plakáty k významným dnům a výročím	KSP 6
		Prostory snů	KO 1
Komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření	květen	Utváření a uplatnění komunikačního obsahu	
		Inspirace knižní tvorbou, tiskovinami, televizí a filmem	KŘP 1.2, KP 10
Proměny komunikačního obsahu	červen	Záměry tvorby a proměny obsahu vizuálně obrazného vyjádření vlastních děl	
		porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření	
		vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů	KSP 5.1, KO 1.1

Průřez:

Osobnostní a sociální výchova - Kreativita: cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity.

Výtvarná výchova 7. ročník				Školní rok:	
Různé odborné publikace					
Učivo ŠVP	Měsíc	Rozpracované výstupy	Rozpracované učivo	Kompetence	Poznámka
Prvky vizuálně obrazného vyjádření	září	ž. rozvíjí estetické citění ž. zachycuje podstatné rysy	Vztahy a uspořádání prvků v ploše, objemu, prostoru a čase (podobnost, kontrast, rytmus, dynamické proměny, struktura)		Doplňt o různá výročí a významné dny
		ž. rozvíjí pozorovací schopnosti ž. vystihuje strukturu	Krajina a její proměny Zaříší (malba)	KŘP 3 KK 11.2	
		ž. zachycuje tvar stromů	Zobrazování přírodních a umělých forem - např. krystaly, větve	KU 9	
			Kůra stromů (kresba), Stromy - koláž (kresba pastelem)	KP 5	
Uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu	říjen	ž. rozvíjí pozorovací schopnosti ž. vystihuje atmosféru ž. zachycuje pohyb ž. rozvíjí svou představivost ž. rozvíjí svou představivost	Pohyb a proměny uvnitř a mezi objekty (lineární, světlotní) Mikroskopický preparát - kresba perem Domy v ulici v noci a ve dne Sluneční soustava - kombinovaná technika Plakát - vznik republiky	KP 3.2 KK 11.1 KSP 9	
Reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly	listopad	ž. rozvíjí svou představivost	Uplatnění mimovizuálních podnětů při vlastní tvorbě	KU 7.1	
Smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření		ž. rozvíjí svou představivost ž. nakreslí plakát	Zvuky okolo nás (malba) Den zvířat (volná technika)	KU 9.1 KŘP 3.1	
		ž. užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání svých zkušeností užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností	Umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film Umělecká výtvarná tvorba Inspirace fotografií. Inspirace filmem	KSP 8.0 KU 9.1	
Prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností	prosinec		Akční tvar malby a kresby, uspořádání prostoru		VV pro 6. a 7. ročník
	únor	ž. rozvíjí svou fantazii	Volná malba, sochařství, plastika		
		ž. užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání svých zkušeností	Brouci - Ž. Karafiát - Broučci Pavoučci - kresba, vymyslet kratší verš Jak se vaří obloha - malba Zima (krajina, sporty). Vánoce	KU 1.2 KSP 8 KO 5	(M.F. Füllková)
Typy vizuálně obrazných vyjádření	březen - duben	ž. zachycuje své zkušenosti ž. zachytí pohyb	Kudy chodí zvířete Ruce v pohybu	KP 3, KK 3.3 KU 1.1	Podle výběru
		ž. si zvolí téma ž. maluje podle vzoru ž. pracuje s papírem	Veikonoce Volná malba Skulptura Plastika Den Země. Boj proti násilí a válce	KSP 9.2 KK 3.2 KU 9.3 KŘP 3.2 KO 5.0	

	květen		Animovaný film, comics, fotografie	
	červen	ž. rozvíjí svou fantazii	Inspirace animovaným filmem	KP2
		ž. nakreslí krátký příběh	Tvorba comicsů	KK 3.1
		ž. doreslí fotografii	Fotografie (sestavení, dokreslení)	KU 7
Přístup k vizuálně			Hledisko motivace (fantazijní, symbolická, založená na smyslovém vnímání)	
obrazným vyjádřením		ž. vytvoří plakát	Vytvoření ozdobného písma	KO 5.2
		ž. rozvíjí představivost	Fantastická rostlina, zvíře	KSP 1
		ž. se sznámí se znamením zvěrokruhu	Znamení zvěrokruhu	KU 17
		ž. vytváří své vlastní symboly	Symboly a jejich významy	
			Den dětí	KP 5.2
Osobní postoje v komunikaci		užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie		
			Kritéria vzniku odlišných interpretací	V průběhu celého roku
		ž. zdůvodní svůj přístup	Tvoření různých typů písmen	KU 1
			Svět kolem mě	KK 3
Komunikační obsah vizuálně			Vysvětlování a obhajoba výsledků tvorby s respektováním záměru autora	
obrazných vyjádření		ž. vytváří koláž	Plakáty - tvorba + beseda	KP 2.1
Proměny komunikačního obsahu		ž. obhajuje svou tvorbu	Návrh sídliště (maketa)	KO 5.3
			Záměry tvorby a proměny obsahu děl výtvarného umění	
		ž. zachytí jeden z průběhu světa	Problémy současného světa	KK 11
		ž. vyjádří své pocity	Beseda nad dílem daného autora	KSP 1.1
		ž. vysvětlí své postoje	Beseda nad tématem zpracovaného různými autory v různých dobách	KP 5.0
		vysvětluje své postoje k vizuálním obrazným vyjádřením s vědomím osobní a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů		
Průřez:				
Osobnostní a sociální výchova - Kreativita: pružnost nápadů.				

Výtvarná výchova 8. ročník				Školní rok:	
Různé odborné publikace					
Učivo ŠVP	Měsíc	Rozpracované výstupy	Rozpracované učivo	Kompetence	Poznámka
Prvky vizuálně	září -		Vztahy a uspořádání prvků ve statickém i dynamickém vizuálně		
obrazného	listopad		obrazném vyjádření		
vyjádření		ž. hodnotí účinky svého osobitého vyjádření	Motýl - detail křídla, letící ptáci (obrysy), schránky živočichů, práce a zábavy dětí a dospělých	KŘP 6	
		ž. rozvíjí své pozorovací a vyjadřovací schopnosti	(kresba, malba, domalovaná koláž)	KO 10	
Uspořádání			Vznik ČR (koláž), Den studenta, Den zvířat (ekologie)	KU 2	
objektů do				KSP 10	
celků v ploše,objemu		ž. porovnává účinky svého vyjadřování			
prostoru a časovém		ž. rozvíjí prostorvé vytváření	Objekty pro dětské hřiště (práce s papírem)	KO 7.1	
průběhu		ž. rozvíjí svou představivost	Objekty z dřevěných tyčinek a špejllí	KŘP 6.1	
		ž. rozvíjí estet.citlivost a výtv. vyjadřování	Návrh sídliště		
Reflexe a vztahy			Dekoraturní řešení plochy (koláž)		
zrakového vnímání k		ž. porovnává a hodnotí účinky svého osobitého vyjádření			
vnímání ostatními		ž. rozvíjí svou barevnou představivost	Pocit horka (malba).	KO 7	
smysly		ž. rozvíjí svou fantazii	Kyselost citronu (malba)	KU 5	
			Pocit nebezpečí (malba)		
			Vyjádření psychofyz. pocitu "točí se mi hlava"		
			Malba na základě hudebních ukázek, četby nebo divadelního představení, poslech lit. ukázky		
Smyslové účinky		ž. rozvíjí svou tvořivost	Smyslové účinky tiskovin, televize	KSP 10.1	
vizuálně obrazných		ž. rozvíjí svou představivost	První stránka novin (koláž)	KO 6.2	
vyjádření		ž.hodnotí účinky svého osobitého vyjádření	Televizní obrazovka (koláž). Rekama v televizi	KU 8, KP 4.1	
		porovnává a hodnotí účinky svého osobitého vyjádření s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazových vyjádření			
Prostředky pro	prosinec -		Výběr, uplatnění a interpretace prostředků		
vyjádření emocí, pocitů,	leden	ž. užívá k tvorbě některé metody umění	Stromy v zimě (malba). Fantazijní útvar(malba)	KU 8.1	
nálad, fantazie, představ		ž. rozvíjí svou představivost	Na co myslím (koláž)	KP 4	
a osobních zkušeností		ž. dekorativně řeší plochy	Stopy ve sněhu (malba)	KO 6.1	
		ž. uplatňuje svou tvořivost	Písmena (koláž)	KK 7	
Typy vizuálně			Elektronický obraz, reklama, vizualizované dramatické akce		
obrazných vyjádření		ž. uplatňuje svou fantazii	Elektronický obraz (volná technika)	KU 8.2	
		ž. realizuje plakát	Kyselost citronu (malba)	KO 6	
		ž. vystihne dramatickou akci	Dramatické akce: záchrana lid. Života, požáry, nehody na silnicích, viaková neštěstí, atd.	KP 4.2	
		k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích		KU 15.2	

Přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením	únor		Hledisko vnímání racionálně konstruktivní a expresivní Dřevěnice na venkově (kresba) Moderní architektura (kresba) Různé druhy židlí (hresba) Mrakodrap (kresba) Park, zahrada - návrhy	KO 3 KK 6 KŘP 11 KU 14
		ž. interpretuje umělecká díla současnosti i minulosti		
		ž. rozvíjí svou představivost		
		ž. používá své znalosti		
		ž. rozvíjí estetické citění		
		interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti, vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitku		
Osobní postoj v komunikaci	březen - duben		Důvody vzniku odlišných interpretací vizuálně obrazných vyjádření, kritéria porovnání, zdůvodnění	
		ž. zdůvodňuje svou interpretaci	Lidské vztahy - láska, nenávisť	KU 14.4
			Smrt, bolest, Radost	KP 7, KO 2
Komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření		ž. ověřuje komunikační účinky vytvořených vyjádření	Prezentace ve veřejném prostoru	Během celého roku zahrnuty
		ž. uplatňuje svou fantazii	Letáky na dané téma	KŘP 11.1
Proměny komunikačního obsahu	květen - červen		Poutače - ekologie, boj za mír	KU 15
			Velikonoční tematika	KK 4
			Historické, sociální a kulturní souvislosti	
		ž. vnímá umělecká díla	Inspirace egyptským, řeckým a římským uměním	KP 7.2
		ž. hodnotí umělecká díla	Památky doby gotické	KU 15.1
		ž. chápe umělecká díla	Památky doby renesanční	KK 2
		ž. vyjadřuje svůj postoj k moderní architektuře	Památky doby barokní	KŘP 11.2
		ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích	Památky doby moderní doby	

Průřez:

Osobnostní a sociální výchova - Kreativita: schopnost vidět věci jinak. **Mediační výchova** - tvorba mediálního sdělení, uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně vhodných sdělení, tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium, technologické možnosti a jejich omezení.

Výtvarná výchova 9. ročník				Školní rok:	
Různé odborné publikace a metodiky					
Učivo ŠVP	Měsíc	Rozpracované výstupy	Rozpracované učivo	Kompetence	Poznámka
Prvky vizuálně obrazného vyjádření	září		Vztahy a uspořádání prvků ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření		
		ž. zobrazí lidské proporce	Zobrazování postav v klidu a pohybu	KU 3	
		ž. rozvíjí svou fantazii	Zachycení 4 živlů - voda, oheň, země, vzduch	KRP 4	
		ž. zachytí strukturu	Přírodní formy - nerosty, krystaly, tkáně, buňky	KU 19	
Uspořádání objektů do celků v ploše,	říjen		Vyjádření vztahů statických i dynamických, časový průběh		
objemu, prostoru a časovém průběhu		ž. vysítlně proměnu	Krajina a její změny	KU 20	
		ž. vyjádří dramaticčnost	Živelné pohromy	KSP 7	
		ž. vytvoří plakát k daným tématům	Plakáty - vznik ČR, Den zvířet	KSP 2	
		ž. variuje různé vlastnosti prvků	Různé typy zákoutí	KRP 5	
Reflexe a vztahy	listopad		Uplatnění mimovizuálních podnětů při vlastní tvorbě		
zrakového vnímání k		ž. rozliší působení vizuálně obrazného	Vyjádření pocitů na základě poslechu hudby, zvuků	KU 18	
vnímání ostatními		vyjádření v rovině subjektivního účinku		KP 6 KU 6	
smysly		ž. rozliší působení v rovině smyslového účinku	Ilustrace na základě lit. poslechu	KSP 11, KRP 7	
Smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření	prosinec		Elektronická média, reklama	KO 5	
			Elektronická média	KP 7	
			Symbyly	KU 14.3	
			Reklama(vánoční motivy, reklama, poutač, výtvarná třída a školy)	KK 13, KRP 8	
			roziší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku i v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu		
			variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků		
Prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností	leden - březen		Akční tvar malby a kresby		
		ž. vyjádří svůj odpor k válce	Boj proti válce a násilí	KRP 8.2	
		ž. znázorní zážitek	Zážitek vlastní nebo zprostředkovaný	KP 7.3	
		ž. rozvíjí svou fantazii	Snowy svět	KSP 1	
		ž. prostřednictvím barev vyjádří lidské pocity	Lidské pocity a nálady	KU 11	
Typy vizuálně obrazných vyjádření			Komunik. grafika, rozlišení, výběr a uplatnění pro vlastní tvůrčí záměry	KK 10	
		ž. sestaví koláž	Koláž - první stránka novin	KU 22	
		ž. rozvíjí estetické citění	Návrh na obal	KP 8	
		ž. vytvoří přání	Přání k aktuálním výročím	KU 12	
Přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením			Reflexe a vědomé uplatnění přístupu k vizuálně obrazným vyjádřením při vlastních tvůrčích činnostech		
			Iniciativa a tvořivost-renatalizace, nácvik tvořivosti, prosociální aspekt iniciativy a tvořivosti ve školním prostředí a rodině,		
			psychická a fyzická pomoc, ochota ke spolupráci, přátelství		

		ž. zachytí rodinné prostředí	Rodina	KŘP 8.3
		ž. kombinuje své osobité vyjádření	Vztahy mezi lidmi - přátelství	KP 9
		ž. vybírá a vytváří předpoklady pro vlastní osobité vyjádření	Pomoc lidem ve světě - problémy současného světa	KU 13
		ž. zachytí osobité vyjádření	Roční období a proměny přírody	KK 9
		ž. zachytí strukturu proměny přírody	Výtvarné soutěže	KŘP 12
		užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích		KU 15
		užívá počítačovou grafiku, fotografie, video, animace		
		vybírá, kombinuje a vytváří předpoklady pro vlastní osobité vyjádření		
		analyzuje etické aspekty různých životních situací (Et. vých.)		
Osobní postoj v komunikaci	duben - červen	ž. rozvíjí svou představivost	Zdůvodňování osobních postojů v komunikaci	V průběhu roku
		ž. upravuje vizuálně obrazná vyjádření	Beseda nad žáky vybranými vizuálně obraznými vyjádřeními	KŘP 8.4
			Den Země - ochrana přírody (plakát)	KP 9.2
			Velikonoční zvyky - lidové tradice (koláž)	KU 14
Komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření		ž. vytváří vizuálně obrazná vyjádření	Mediální prezentace komunikačního obsahu	
		ž. rozvíjí svou představivost	Svět pod lupou	KO 7, 9
		ž. rozvíjí své estetické citění	Jednoduchý krajinný motiv	KU 15.3
		ž. zachytí atmosféru místa	Události v květnu 1945 (koláž)	KŘP 10
		ž. rozvíjí svou přítomnost	Zákoutí (kresba)	KK 8
		ž. znázorní techniku	Odivání mladých (kresba)	KU 14.1
Proměny komunikačního obsahu		ž. uvede, jak se změnil komunikační obsah v závislosti na vývoji lidstva	Technika kolem nás - svět techniky	KP 11
			Historické, sociální a kulturní souvislosti proměn komunik. obsahu	
			Jednotlivé etapy lidské společnosti a proměny komunikačního obsahu - beseda	KŘP 9
			Motivy (bydlení, odívání, motivy uměleckých děl, technika, náboženství, portréty, krajiny)	KO 8
			Minulost - přítomnost - budoucnost	KK 6
			Den dětí (plakát)	KU 14.2
		ž. zachytí život dětí		KP 12
		ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích		KŘP 9.2
		nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci		

Průřez:

Osobnostní a sociální výchova - Kreativita: schopnost "dotahovat" nápady do reality. **Environmentální výchova** - lidské aktivity a problémy ŽP, ochrana přírody a kulturních památek, význam ochrany přírody a kulturních památek.

Příloha č. 8 – část ŠVP školy A

PŘEDMĚT: VÝTVARNÁ VÝCHOVA – 8. ročník

Očekávané výstupy	Tematická oblast	Učivo	Průřezová témata	Mezipředmětové vztahy
Uplatňuje VOV pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků.	Lidé	sochařství, proporce lidské postavy	OSV, osobnostní rozvoj - kreativita	D, PŘ
Užívá VOV k zachycení vztahů. Prožívá empatii.	Dvojice v akci	sochařství, vyjádření dějových a prostorových vztahů	MV, lidské vztahy	D
Užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výt. umění a dig. médiích.	Pohyb	umění baroka a rokoka, sochařství, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, vyjádření pohybu	VMEGS, Objevujeme Evropu a svět	D, Tv, Hv
Užívá vizuálně obrazná vyjádření pro zachycení jevů. Odhaluje řeč předmětů vytvářených člověkem.	Perspektiva Zátiší	vyjádření prostoru, vztahy mezi objekty, vztah objektu vůči celku, perspektiva průčelní, nárožní, válc. předmětů		M
Vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobitě vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných VOV.	Bydlení	senzuaálně deskriptivní poznatky, vyjádření manipulace s objekty, umění klasicismu		Vkz, D
Odhaluje interpretační kontext vl. VOV a porovnává je s dalšími nabízenými kontexty.	Ptáci	kritéria porovnávání interpretací, umění romantismu		D, PŘ
Rozlišuje obsah VOV uměleckých projevů minulosti.	Lidové umění	vyjádření procesuálních a kvalitativních proměn, realismus v umění,		D, Čj, Hv
Zhodnotí účinek vlastního VOV.	Křik a ticho	symbolická vyjádření prožitku, dojmu barvou		Čj
Užívá VOV pro zachycení vývoje.	Záhadné krajiny a ostrovy	použití analytických zkušeností		Z, Hv
Pojmenovává bohatou škálu VOE a jejich vztahů k VOV zkušeností z vlastního poznání.	Město	smyslově orientace deskriptivní působení VOV, impresionismus	MeV, tvorba mediálního sdělení	D, Z

Příloha č. 9 – část ŠVP školy B

Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Vyučovací předmět: Výtvarná výchova

Ročník: 8.

Očekávané výstupy: Žák:	Učivo	Průřezová témata, projekty, mezipředmět. vztahy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytváří a pojmenovává nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů ▪ uplatňuje je pro vlastní zkušenosti, vjemy, představy a poznatky ▪ variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prvky vizuálně obrazného vyjádření 	Hv , M
<ul style="list-style-type: none"> ▪ užívá vizuálně obrazná vyjádření pro zaznamenání vizuálních zkušeností, získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností 	OSV-SRSO
<ul style="list-style-type: none"> ▪ využívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích ▪ při tvorbě užívá metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ typy vizuálně obrazných vyjádření 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vybírá, kombinuje a tvoří prostředky pro své osobité vyjádření ▪ srovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujícími i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením 	OSV-KR
<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření v současnosti i minulosti ▪ vychází přitom ze svých historických znalostí i z osobních zkušeností a prožitků 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření 	D, Hv, Ov, Rv
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích ▪ nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ porovnává u konkrétních příkladů různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření ▪ vysvětluje postoje k nim s vědomím osobní, společenské, a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozlišuje působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového a subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ proměny komunikačního obsahu 	

Příloha č. 10 – část ŠVP školy C

Vzdělávací obsah výtvarné výchovy 8. ročník

Rozvíjení smyslové citlivosti	
výstupy	učivo
-porovnává a hodnotí účinky svého osobitého vyjádření s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazových vyjádření	Prvky vizuálně obrazného vyjádření - vztahy a uspořádání prvků ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření Uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu - barevné, plastické a prostorové a časové prostředky ve statickém i dynamickém vyjádření Reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly - reflexe ostatních uměleckých druhů (hudebních, dramatických) Smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření - smyslové účinky tiskovin, televize

Uplatňování subjektivity	
výstupy	učivo
-interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti, vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků -k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích	Prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností - výběr, uplatnění a interpretace prostředků Typy vizuálně obrazných vyjádření - elektronický obraz, reklama, vizualizované dramatické akce Přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením - hledisko vnímání racionálně konstruktivní a expresivní

Ověřování komunikačních účinků	
výstupy	učivo
-ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích	Osobní postoj v komunikaci -důvody vzniku odlišných interpretací vizuálně obrazných vyjádření, kritéria porovnání, zdůvodnění Komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření - prezentace ve veřejném prostoru Proměny komunikačního obsahu - historické, sociální a kulturní souvislosti

Příloha č. 11 – tabulka výsledků dotazníkového šetření

Víte, co to jsou tematické plány?	Učíte nebo učil/a jste někdy VV?	Kde jste učil/a nebo učíte VV?	Setkal/a jste se v praxi s tematickými plány pro VV?	Učil podle nich někdo?	Do jaké míry se jimi řídil?	Má každý učitel svůj tematický plán nebo je jeden společný?	Upřímně, myslíte si, že je takový plán k něčemu užitečný?	Mohl/a byste popsat, jak takový plán vypadal a co obsahoval?
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já	2	Každý má svůj	Těžko říct	
Ano	Ne							
Ne	Ne							
Ano	Ne							
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, někteří učitelé	1	Je jeden společný	Ano	Tabulka s rozepsanými tématy hodin, někdy byla dopsána technika zpracování.
Ano	Ne							
Ano	Ne							
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já	5	Je jeden společný	Jiné (pokud je možnost ho společně upravit, tak je důležitý)	Tematické plány se liší v rámci ročníku. Obsahují kritéria, která by žáci měli během školního roku zvládnout.*
Ne	Ne							
Ano	Ano	Soš	Ano	Ano, já	4	Je jeden společný	Ne	Plan uciva na školní rok
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ne, nikdo			Ne	
Ano	Ano	MŠ	Ano	Ano, někteří učitelé	3	Je jeden společný	Ano	Popis toho, co by měly děti umět až vyjdou z MŠ, co bychom u nich měli rozvíjet, klíčové kompetence, rozpis nabízených aktivit podle různých témat, např. roční období.
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já i všichni ostatní učitelé	3	Každý má svůj	Ano	
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já i všichni ostatní učitelé	4	Je jeden společný	Jiné (Přišla jsem k učení vv jako slepý k houslíma učila ji podle kolegyně, která si vše sama ***	Velmi obecná témata a techniky
Ano	Ano	ZŠ ZUŠ G	Ano	Ne, nikdo			Ne	Co? (Na tom tolik nezáleží, to chce vědět většinou jen vedení školy) Jak? (Metodika) Proč? (To je ono. Musím vědět proč zrovna toto učím)
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, někteří učitelé	3	Je jeden společný	Ne	Velice nekonkrétní výtvarné termíny.
Ano	Ano	Praxe ve škole pro děti se zrakovým postižením	Ne					
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já i všichni ostatní učitelé	3	Každý má svůj	Těžko říct	
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já	4	Je jeden společný	Těžko říct	
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já	1	Každý má svůj	Ano	konkrétní rozvrh témat v průběhu roku/celého studia. Myslím, že je dobré, aby si ho každý učitel VV udělal sám, zejména proto, aby byl**
Ano	Ano	Na ZŠ	Ano	Ano, já i někteří učitelé	4	Je jeden společný	Ano	
* Např. práci s linií, kompozicí, tvarem, barvou, odkaz k výtvarnému umění, sebereflexi apod. Neměla jsem tematické plány vytvořené konkrétně...jakože budeme v září malovat zelený strom... ale obecněji na řešení výtvarných problémů např. zachycení barevného kontrastu a konkrétní téma jsem doplňovala každý rok podle potřeby. Měla jsem, ale v ruce jasný rozbor toho, co s žáky v konkrétním ročníku dělám. Bylo to fajn při kontrole během hospitací, při vysvětlování žákům...k čemu je vv vlastně dobrá a kam svým snažením směřuji. Každý rok mám možnost tematické plány měnit...takže podle mě mají smysl, ale jen pokud jsou dobře sestavené.								
** zřetelný cíl jeho výuky a skrze co ho naplňuje. Aby nebyli vynechány důležité složky cílů - uplatňování subjektivity, rozvoj senzitivity, komunikační kompetence...vizuální gramotnost.								
*** dělala, od tematických plánů až po samotné práce... jinak jsou asi spíš k ničemu								

Příloha č. 12 – vlastní tematický plán

Tematický plán - Výtvarná výchova Tercie, šk. rok 2015/2016							
Měsíc	Téma	Námět	Technika	Učivo a metody ŠVP	Výstupy ŠVP (RVP ZV)	Průřezová témata RVP	Kompetence RVP
září - říjen 8 h	umění: pravěk počátky umění, pravěk	soška (1h)	hlína	<ul style="list-style-type: none"> přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické) 	<ul style="list-style-type: none"> uplatňuje prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření v plošné i prostorové tvorbě 		
listopad - prosinec 8 h	um. s.: středověk-novověk gotika renesance baroko	výmalba klenby (2h) sgrafito (2h) autoportrét (2h) barokní dům (1h) barokní socha (1h)	velkoformátová malba škrábání - tuš voskovka suchá jehla kresba pastelkami modelína	<ul style="list-style-type: none"> uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné, plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření 	<ul style="list-style-type: none"> užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích 		
leden - březen 12 h	um. směry: 19. století romantismus realismus impresionismus secese	krajinka (2h) krajinka (1h) fotka - práce dnes (2h) studie ruky (1h) studie přírodniny (1h) můj pohled na ... (2h) hudba (1h) plakát (2h)	pastel v pléneru koláž z krep. papíru malba temperou kresba tužkou kresba tužkou malba temperou suchý pastel šablona	<ul style="list-style-type: none"> linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností 	<ul style="list-style-type: none"> osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly 	<ul style="list-style-type: none"> Enviromentální výchova Enviromentální výchova Mediální výchova 	
duben - červen 12 h	um. směry: 1. pol. 20. stol. kubismus expresionismus abstrakce dadaismus futurismus surrealismus	zátiší (1h) zátiší (2h) večerní procházka lesem (2h) mé pocity při testu (1h) neznámý předmět (1h) rovnováha (1h) volný námět (1h) budova (1h) vymyšlený výhled (2h)	kresba uhlem linoryt malba temperou malba prsty malba akvarelem koláž z papíru koláž z novin kresba tužkou volná technika	<ul style="list-style-type: none"> přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich motivace (fantazijní, symbolická, založená na smyslovém vnímání, racionálně konstruktivní, expresivní) akční tvar malby a kresby výběr prostředků, uplatnění a interpretace manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, uspořádání prostoru, celku vizuálně obrazných vyjádření a vyjádření proměn 	<ul style="list-style-type: none"> pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění) 		
v průběhu celého roku				<ul style="list-style-type: none"> osobní postoj v komunikaci – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací reflexe a vědomé uplatnění při vlastních tvůrčích činnostech důvody vzniku odlišných interpretací vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých), kritéria jejich porovnávání, jejich zdůvodňování 	<ul style="list-style-type: none"> porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků 	<ul style="list-style-type: none"> Výchova k myšlení v Evropských a globálních souvislostech Osobnostní a soc. výchova Multikulturní výchova 	KU KŘP KK KSP KO KP

Kritéria hodnocení: Hodnotí se ochota pracovat, aktivita a snaha; plnění zadaných úkolů; osvojení dané techniky; připravenost na hodinu

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Lucie Fojtíková

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání — Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Obor práce: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání — Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto bakalářskou práci:

Téma práce: Tématické plány pro výtvarnou výchovu

Jazyk práce: čeština

Zásady pro vypracování:

Tématické plány jako přechod mezi ŠVP a konkrétní výukou ve výtvarné výchově: jaká je jejich podoba, jak vznikají, jaká je jejich závaznost, odpovídají ŠVP...? Práce výzkumného charakteru by měla zmapovat problematiku vzniku podoby a funkce těchto dokumentů v prostředí konkrétních škol (žádoucí je možnost spolupráce s konkrétní školou, školami...). Vlastní návrh tématického plánu na základě konkrétního ŠVP s ohledem k zájmu a zaměření autora/autorky a jeho částečné ověření ve výuce...

Seznam odborné literatury:

FIŠEROVÁ, Z.: Vizuální gramotnost jako základní soubor kompetencí empirického diváka pro tvorbu a čtení významů kulturních artefaktů. Dizertační práce PedF UK, 2015
HAZUKOVÁ, H.: O (ne)plánování výtvarné výchovy v Čechách aneb Tématické plány? „Vyrobenny“, odevzdány, v ředitelkách uschovány! In: Výtvarná výchova, 2003, roč.43, č.34
CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
KALHOUS, Z., OBST, O.: Školní didaktika. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.
ROESELLOVÁ, V.: „Řady a projekty ve výtvarné výchově“. Sarah, Praha 1997 ISBN 80-902267-2-8
RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání. VÚP Praha: Tauris, 2007. ISBN 80-87000-02-1
ŠVAŘÍČEK, R. – ŠEĐOVÁ, K. a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0
ZIKMUNDOVÁ, V. (ed.). Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova. (Symposium ČS INSEA Plzeň, 2004). Plzeň: Západočeská univerzita. 2004. ISBN 80-7043-504-6

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Fišerová Zuzana, Ph.D.

Oponenti:

Konzultanti:

Datum zadání bakalářské práce: 27.11.2015

Termín odevzdání bakalářské práce: dle harmonogramu příslušného akademického roku

.....
Student

.....
Vedoucí katedry

V Praze dne 10.12.2015

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby práce před její obhajobou

Závěrečná práce:

Druh závěrečné práce: Bakalářská práce

Název závěrečné práce: Tématické plány pro výtvarnou výchovu

Autor práce: Lucie Fojtíková

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady.

V Praze dne

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....

podpis